

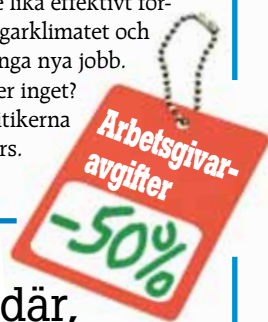

Halvera arbetsgivaravgiften!

POLITIKER MOT VÄGGEN! Den Nya Välfärden har nu i mer än 15 år arbetat för halverade arbetsgivaravgifter. Ingen annan enskild åtgärd skulle lika effektivt förbättra företagarklimatet och skapa så många nya jobb.

Varför händer inget? Riksdagspolitikerna ställs till svars.

SID. 11

Hallå där, herr och fru minister!

DEN NYA VÄLFÄRDEN skriver öppna brev till två av landets ministrar.

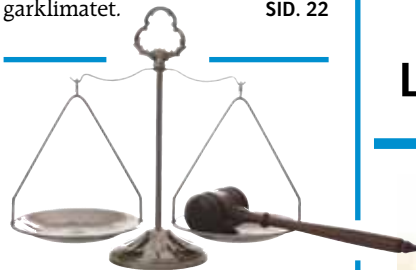
- Ulf Kristersson, socialförsäkringsminister: Varför ska arbetsgivarna betala sjuklön?
- Hillevi Engström, arbetsmarknadsminister: Varför får vi inte en arbetsrätt som värnar även om företagarna?

SIDORNA 17 OCH 22

Företagare misströstar om företagarklimat

FÖRETAGARNA ÄR VIKTIGA för Sverige. Det är bara de som kan skapa nya, riktiga jobb. Den Nya Välfärdens senaste opinionsundersökning visar att företagarna börjar bli missnöjda med företagarklimatet.

SID. 22

Företagare offer för rättsosäkerhet

900 ONÖDIGA RÄTTSPROCESSER drivs av Skatteverket mot företagare varje år. Det visar en rapport från Företagarombudsmannen. Rättsosäkerheten är stor och processerna medför konkurser, ansevärd kostnader och personliga tragedier för många företagare.

SID. 17

NÄR STOREBROR VILL BLI DIN VÄN PÅ FACEBOOK SID 12

HÄFTIGASTE EKONOMIN I HISTORIEN SID 10

VALFRIHETS-REVOLUTIONEN

Skolpengen blev startskottet

Den gick som en löpeld i media, valfrihetsrevolutionen i Vaxholm. Medborgarna skulle med en check i handen välja vilken barnomsorg, skola och äldreomsorg de ville ha. När beslutet klubbades i juni 1992 var systemskiftet ett faktum.

»Varför var politikererna så rädda för medborgarnas insyn och påverkan och varför finns den rädslan kvar hos så många folkvalda?«

LOTTA GRÖNING SKRIVER OM DEN NYA VALFRIHETEN PÅ SIDORNA 4–9

Är Sverige korrupt?

Sverige ligger på fjärde plats i den internationella hederlighetsligan, enligt Transparency International. Men det betyder inte att korruption och maktmissbruk inte förekommer här. Det visar bland annat den aktuella korruptionshärvan i Göteborg.

SID. 18

Tidningen du håller i handen ges ut av Den Nya Valfärden

Omslagsfoton: Istockphoto

Foton och illustrationer: Istockphoto och Den Nya Valfärden

Skribenter: Lotta Gröning, Patrik Engellau, Gisela Chand, Bertil Persson, Jan Falk, Catherine Engellau och Micha Velasco.

Form & Produktion: The Factory of Design, www.thefactoryofdesign.se

Tryck: Dagens Nyheter 2011

den nya välfärden

Adress: Box 5625, 114 86 Stockholm
 Besöksadress: Danderydsgatan 10
 Telefon: 08-545 038 10
 E-mail: info@dnv.se
 Hemsida: www.dnv.se

Vilka är Den Nya Valfärden?

Den Nya Valfärden är en partipolitiskt oberoende tanke-smedja vars förslag präglas av en positiv människosyn. Vi tror att det blir bättre om makt och pengar flyttas från valda ombud till medborgarna själva. Vi kännetecknas av nytänkande i kombination med trovärdighet och kompetens.

VI HAR PRESENTERAT KONKRETA FÖRSLAG för ett företagervänligare Sverige och för en ny välfärd sedan 1988. Hittills har vi publicerat drygt sjuttio skrifter.

Det finns mycket att önska för en företagare. Vi säger: förbättra företagarklimatet, halvera arbetsgivaravgifterna åtminstone för upp till tio anställda och förändra arbetsrätten så att det blir mindre riskabelt att anställa folk. Dessutom har vi startat Konkurrenskommissionen och Företagarombudsmannen för att få ordning på offentliga upphandlingar och för att hjälpa företagare i nöd.

Den personliga integriteten är en del av demokratin. Vi har startat Integritetsombudsmannen till skydd för medborgarnas privatliv. Onödigt övervakning ska vi inte ha.

Vår röst behövs. Vi försöker göra något åt sakerna. Och det gör vi – med god hjälp av Sveriges företagare.

Den Nya Valfärdens arbete för ett bättre företagarklimat fortgår.

4 LOTTA GRÖNING SPANAR OM SKOLPENGEN

Vaxholmsmodellen visade vägen för många andra kommuner, skriver debattören Lotta Gröning. Skolpengen var en demokratisk fråga och det var svårt att neka föräldrar inflytande.

7 DRAMATIK I VAXHOLM NÄR SKOLPENGEN INFÖRDES

Det blev politiska strider, bråk med kommunens personal och det väckte stor uppmärksamhet i rikspresen när Moderaterna ville införa skolpeng i Vaxholms kommun.

8 VAD HÄNDER MED FRISKOLORNAS VINSTER?

Kritiken från vänster var stor när friskolorna infördes. Än i dag är kritiken hård. Den största kritiken får religiösa friskolor och frågan om skolornas vinster.

9 "BETYGSINFLATIONEN INTE FRISKOLORNAS FEL"

Bland de anklagelser som riktas mot friskolorna är att konkurrensen mellan friskolor och offentliga skolor leder till betygsinflation. Den kritiken är felaktig, hävdar debattören Thomas Gür.

10 HSF-MODELLEN FRAMTIDEN FÖR SJUKVÅRDSSYSTEMET

Det är dags att införa ett heltäckande och genomtänkt system i stället för dagens lapptäcke av osammanhängande landstingslösningar, menar Bertil Persson.

13 SVENSKA KOMMUNER BRYTER MOT EU:S STATSSTÖDSREGLER

Svenska kommuner bryter ofta mot EU:s regler om statligt stöd. I november presenterar en statlig utredning ett förslag som kommer att skärpa lagarna på området.

14 GRANSKADE AV FÖRETAGAROMBUDSMANNEN

Den Nya Valfärden presenterar flera fall där kommuner sålt mark ill underpris eller där företagare kommit i kläm.

15 KRÖNIKA AV ANNIE LÖÖF (C): INFÖR SKATTELÄTTNADER

Centerns nya partiledare Annie Lööf tycker det är viktigt att skapa innovationsanda för hela landet, genom exempelvis skattelättnader, reformer på arbetsmarknaden och enklare regler.

23 REGERINGEN SVIKER ÄGANDERÄTTEN

Ägarfrämjandets ordförande Lars-Erik Forsgårdh debatterar Sveriges möjligheter till ekonomisk tillväxt och sysselsättning när äganderätten sätts på undantag.

Vad hände med 4 oktober?

4 oktober var länge rubriken för Den Nya Valfärdens arbete för ett företagervänligare Sverige.

Namnet hänför sig till att det var den 4 oktober 1983 som över

100 000 svenskar demonstrerade i Stockholm mot planerna att införa löntagarfonder, vars syfte var att lägga Sveriges företag under fackets och statens kontroll. Demonstrationen lyckades – det blev inga fonder. Kopplingen mellan 4 oktober och

företagarfrågorna kom med tiden att falla i glömska. Den Nya Valfärden lämnar nu därför namnet bakom sig. Vårt engagemang för ett bättre företagarklimat går förstås vidare med oförminskad styrka.

Det personliga ansvaret

DET HÄR ÄR MITT ÅRSBREV. Jag har skrivit årsbrev på den här platsen i tjugo år. Mest har det handlat om att Sverige behöver ett bättre företagar-klimat.

VISST BEHÖVER SVERIGE ett bättre företagar-klimat, men på senare tid har jag insett att det inte räcker. För ett år sedan skrev jag en bok tillsammans med Thomas Gür där vi visade hur nationen går kräftgång på snart sagt alla viktiga områden. Vi tappar position i BNP per capita-ligan, arbetslösheten ökar trendmässigt, särskilt för ungdomar och invandrare, brottsligheten stiger, skolornas kunskaper försämras både jämfört med tidigare år och jämfört med andra länder, medborgarnas genomsnittliga förmögenhet sjunker, företagandet ligger på internationell bottennivå och så vidare. Sverige är tyvärr en nation på dekis.

ATT VI ÄR EN NATION på dekis beror på att vi har delegerat allt ansvar till politiker. Vi tror på allvar att den traditionella politiken kan lösa alla problem åt oss. Och nu talar jag inte bara för tidspensionärer som borde jobba, utan också om direktörer i fina banker som förväntar sig att staten ska rädda dem ur deras trångmål. Och så talar jag förstås om politiker som genom en kombination av maktlystnad och missriktad snällhet fått för sig att de besitter allsmäktiga metoder att styra nationen till framgång och lycka. Men illusionerna förleder oss.

Den traditionella politiken har bara två verktyg i sin verktygslåda. För det första finns lagstiftningsmakten, som gör det möjligt för politiker att förbjuda och tvinga. För det andra finns budgeten, som gör det möjligt för politiker att köpa allt som går att köpa för pengar.

MEN OM DET MAN VILL UPPNÅ varken kan åstadkommas genom förbud eller

tvång eller kan köpas på marknaden, då står den traditionella politiken hjälplös vad den än inbillar sig. Där är vi nu. Om folk (inte alla förstås, men tillräckligt många), uppmunttrade av politiker, har fått för sig att de å ena sidan har oinskränkt rätt att forma sina liv hur de vill, att de har oändliga medborgerliga rättigheter men inga medborgerliga skyldigheter (till exempel att försörja sig själva och sina barn) och å den andra att deras medmänniskor via staten ska finansiera konsekvenserna av eventuella misslyckanden, då har politiken fått en kvarsten hängd om halsen. Tokiga idéer, attityder och värderingar kan inte bekämpas med förbud och budgetanslag.

SKOLAN ERBJUDER det kanske tydligaste exemplet. Förr i tiden fanns allmän bildningshunger, respekt för lärarens auktoritet och ett engagemang hos föräldrar. Föräldrar aktade inte för rovt att med de medel som behövdes förmå ungarna att uppföra sig och göra sina läxor. Lärarna var välutbildade, stolta och aktade. Då var det lätt att bedriva utbildningspolitik: man byggde ett hus, satte upp en skylt där det stod "skola", anställde lärare och sedan gick det av sig själv. Det civila samhället klarade biffen.

Numera är det inte så. Ungarna vill inte, lärarna har abdikerat och föräldrarna slutat övervaka läxläsningen (OK, detta inte en fullständig bild, men katastrofen är ett faktum i alla fall). Olämpliga nya vanor och konstiga lärar har vänt upp och ned på skolan.

UNDER DE SENASTE FYRTIO ÅREN eller så har Sverige – och andra länder; vi är tyvärr inte unika – gradvis strävat efter att undergräva de traditionella medelklassdygder som tidigare var djupt rotade i alla samhällsklasser. Det var för vår mentalitets skull vi kallade oss ett homogent samhälle; homogeniteten låg inte främst i att

alla var blonda, utan i att alla hade samma värderingar vilket parti de än röstade på. Observera noga att detta inte betyder att sönderfallet är invandrarnas fel, för många invandrare bär på just de dygder som svenska folket i alltför hög grad förkastat.

SÅ VAD GÖR VI?

Problemen kan inte hanteras med ny lagstiftning och nya myndigheter eller bidragssystem. De kan heller inte hanteras enbart med hjälp av motsatsen – vilket egentligen är samma sak – alltså färre lagar och färre myndigheter. Som David Brooks skriver i New York Times: "Välfärdsstaten må ha hjälpt till att undergräva det personliga ansvaret och de samhälleliga relationerna, men det betyder inte att äldre vanor och arrangemang magiskt kommer att återställas bara för att man minskar politikens inflytande."

Det behövs avreglering och minskad central styrning. Politiken måste sluta låtsas att den kan göra snart sagt allt för alla. Men det räcker inte. Vi måste återupprätta den självklara ansvarskänsla, den respekt och solidaritet människorna emellan som en gång lade grunden för nationens framsteg och som gjorde att Sverige under något halvt århundrade för inte så länge sedan blev ett föredöme för en hel värld.

OCH HUR SKA DET GÅ TILL?

Jag kan inte komma på någon annan metod än att folk tar sitt förnuft till fånga. Kriser kan faktiskt vara nyttiga även om de är obehagliga. Tidsandan förändras när folk inser att de varit på fel väg. Förhoppningsvis finns tillräckligt många människor som uppfattar och vill axla sina medborgerliga skyldigheter för att inflytandet från dem som glömt eller förnekar dessa skyldigheter gradvis ska försvinna.

Har du tänkt på hur det går till när tidsandan förändras? Det sker genom den mystiska och ständigt lika överraskande process som kallas mänsk-

liga kontakter. Människor pratar med varandra, med familj, med vänner och arbetskamrater, med en medresenär på tåget. Hur har det blivit så här? frågar vi. Måste det inte vara något fel i skolan när lärarna inte ens får tyst på eleverna? Miljontals erfarenheter och uppfattningar stöts och blöts, åsikter jämförs. Så bildas tidsandan. Alla kan medverka. Vem som helst kan vara en av ledarna i det ständigt pågående samhälleliga rådslaget om tillståndet i nationen.

OCH SÅ POLITIKEN. Om politikerna alltså ville ha vänligheten att sluta låtsas att de kan lösa alla nationens problem skulle mycket vara vunnet. Och om de kunde lyfta sig till statsmannakonstens höjder och påminna medborgarna om deras ansvar och skyldigheter så kan vi nog vända dessa trista trender.

PATRIK ENGELLAU
ordförande, Stiftelsen Den Nya Välfärden

Ps

Jag utgår från att några av dem som läser detta kommer att skrocka hänfullt och säga "håhåjaja, återigen en reaktionär som påstår att det var bättre förr". Den attityden är skadlig. Vi som har viss vana av att leda företag vet att framgång ofta leder till övermod, lättja och nonchalans. Om företaget då inte får ledare som lyckas väcka en ny anda och därigenom vända situationen kan det gå åt pipan. Om detta är ett vanligt mönster inom företagsvärlden borde det väl gälla även i nationell skala även om nationer förstås är mer trögörliga än företag. Ledarskap behövs och det handlar inte i första hand om nya regler, direktiv och budgetar, utan om att få liv i folks avdomnade dygder och naturliga hygglighet. Alla som vill kan utöva det ledarskapet.

Vill ni **veta mer?**

Norra Magasinet som var 1990-talets Uppdrag Granskning ägnade ett helt program åt Vaxholms kommuns valfrihetsrevolution. Det gjordes också ett antal ABC-inslag.

Efter Vaxholm spred sig skolpengssystemet till andra kommuner. Nacka kommun var tidigt ute. Även här gjordes ett ABC-inslag.

Alla inslagen hittar du på:
www.dnv.se/tv-klipp

Lotta Gröning på historisk spaning efter skolpengssystemets ursprung

I dag tar vi friskolorna och skolpengen som självklarheter även om det finns skavanker i systemet. Men hur började det egentligen, hur kom det sig att vi fick en privatisering av skolan med gemensam finansiering? Jag läste gamla tidningsklipp och tittade på gamla TV-program från nittiotalets början, när det hela startade. Det var upprörda känslor när systemet med skolpeng infördes i Vaxholm. Idégivaren Patrik Engellau stämplades som en mörkerman från en svunnen tid, högers nya här-förare. Det mest intressanta är ändå hur snabbt det nya systemet accepterades. Även om politiker, tjänstemän och lärare protesterade vilt och många journa-

listerna tog negativa vinklar för att skildra förnyelsen, dog kritiken ut. Att föräldrarna i stället för politiker-na var beställare för sina barns skolor accepterades. Det var en demokratisk fråga och det var svårt att neka föräldrar inflytande. Efter Vaxholm spred sig skolpengssystemet till andra kommuner. Nacka var också tidigt ute. Många kommuner försökte med en helt annan idé. De började entreprenadupphandla skolutbildning precis som kommunerna köper sophantering på entreprenad från privata företag. Men skola på entreprenad fungerade inte och den idén är i stort sett död nu. Vaxholmsmodellen visade vägen för många andra kommuner.

Lotta Gröning är en välkänd socialdemokratisk debattör och författare. Har tidigare arbetat som politisk chefredaktör på tidningen NSD (Norrländska Socialdemokraten) och som debattredaktör på Aftonbladet. Idag är hon krönikör på Expressen.

LÄS LOTTA GRÖNING ARTIKLAR OM VALFRIHETSREVOLUTIONEN PÅ SIDORNA 4–9

Ett högerspöke som klivit in från kylan!

Den gick som en löpeld i media, valfrihetsrevolutionen i Vaxholm. Medborgarna skulle med en check i handen välja vilken barnomsorg, skola och äldreomsorg de ville ha. När beslutet klubbades i juni 1992 var systemskiftet ett faktum.

Vaxholm hade en betryggande borgerlig majoritet som var lite kaxig, och ville profilera sig och visa vad den kunde. Nu införde den kundvalsmodellen i omsorgen, som innebar att föräldrar och gamla i stället för politikerna blev beställare av skola, barn- och äldreomsorg. Skolor och dagis fick konkurrera om föräldrarnas gunst med kvalitet. Dessutom öppnades dörren för dem som ville starta friskolor. Det var framför allt skolpengen som bidrog till att förändra den kommunala demokratin.

Inspiratören i Vaxholm var Patrik Engellau. Han hittade till kommunen tack vare sin sekreterare Marita Bång som var väl insatt i Vaxholm och dess kommunpolitik. Patrik Engellau är en mångsidig man, med flera utbildningar bakom sig och ett förflutet på UD och Sida som statstjänsteman. Men han lämnade det jobbet och startade en egen tankesmedja, Den Nya Valfärden, där han bland annat gav ut skriftserien Medborgarnas Offentliga Utredningar. 1991 kom rapporten "Skolpeng hösten -92 – en handlingsplan för kommunerna."

Patrik Engellau lyfter fram medborgarnas inflytande som främsta skäl till en förändring. Det är en felsyn, menade han, att en samling kommunpolitiker skulle vara de som vet vad som var bäst för ditt barn. Han såg det som en självklarhet att föräldrarna skulle få inflytande över sitt barns skolgång. Patrik Engellau hade blivit inspirerad av Milton Friedman som hade en teori om ett checksystem, en kupong som berättigade till ett års grundskola.

–Det verkade väldigt bra, tilltalande, där grunden var en fortsatt statlig finansiering plus makt och konkurrens, säger Patrik Engellau.

Inspiratör och projektledare i Vaxholm var Patrik Engellau.

»Det finns en väldig motvilja inom offentliga monopol att bli ifrågasatta och dessutom utsatta för konkurrens.«

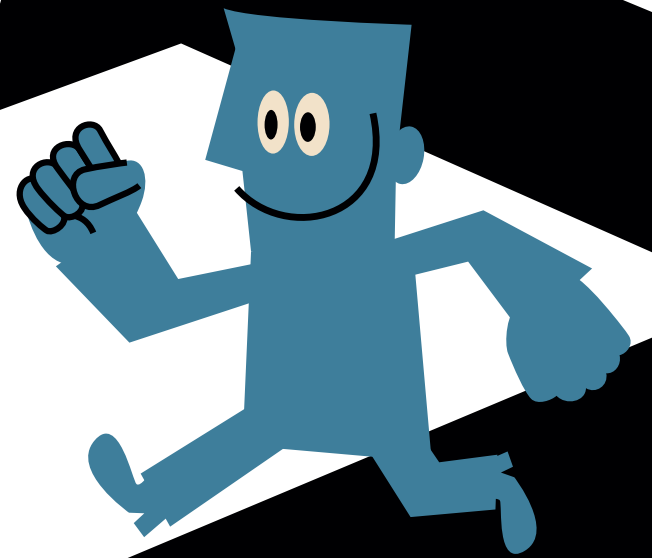
–Jag började fundera ut hur det skulle kunna genomföras. Syftet var att ändra maktbasen, det är kunden som väljer och beställer. Utifrån det kallade vi hela idén för kundvalsmodellen. Vi tänkte kundval inom alla områden. Vi funderade noga igenom vilka verksamheter som passade eftersom kundvalsmodellen konkurrerade med kvalitet och inte med pengar. Det är viktigt att skilja den från entreprenadmodellen där det billigaste alternativet vinner.

MEN ATT ÄNDRA MAKTBALANSEN var en tuff uppgift. Då, på 90-talet, ansågs bara tanken bland politiker att föräldrarna skulle veta bättre än de som var experter på vad som var bäst för barnen nästan som en hädelse. Det blev inte enklare av att de åtgärder som följde med beslutet på skolpeng, nämligen att alla skolor i kommunen skulle göras om till resourcenheter. Vitsen med detta var att både politiker och personal skulle få reda på vad utbildningen per elev kostade i de enskilda skolorna. Allt från lärarlöner till lokalhyra lades i skolpengen. Det blev föreståndaren på dagis och rektorn i skolan som blev ansvarig för ekonomin. I samband med det krävdes också att kommunen skulle skapa ekonomisk jämställdhet mellan kommunala skolor och friskolor.

DEN BORGERLIGA ALLIANSEN i Vaxholm tog sats och tillsammans med Patrik Engellau påbörjade de systemskiftet. Turbulensen blev till en början stor, framförallt var det lärarna som blev hans starkaste motståndare. Patrik Engellau stämplades som en mörkerman, med en brutal människosyn som bara ville privatisera och tjäna pengar på skolan.

–Jan Myrdal förklarade att jag var borgerlighetens nya härförare, säger Patrik Engellau.

Carsten von Otter, som då var professor på Arbetslivscentrum, varnade för att privatisera av ideologiska skäl. Han ansåg att det var fel att betala ut skattepengar till verksamheter som inte kunde kontrolleras. Jan-Olov Schill, som var socialdemokratiskt oppositionsråd i Vaxholm, ansåg att hela projektet var en experimentverkstad för Den Nya Valfärden. Han kallade hela idén för ett teoretiskt projekt ska-

Det började för 20 år sedan. Förändringen väckte stor uppmärksamhet i media. »

»Hela min idé var att utveckla folkhemmet och behålla den solidariska finansieringen.«

» pat av nyliberala ekonomer utan verklighetsförankring.

Även många journalister var mycket skeptiska och vinklingen på artiklar och reportage var ofta negativa och raljerande.

FRAMFÖR ALLT lyftes privatiseringsfrågan fram.

–Många, även moderater, trodde att det handlade om privatisering, men så var inte alls fallet. Den tanken ledde helt fel. Media, politiker, alla snackade om privatisering utan att veta vad privatisering är. I min värld är privatisering att kommuner slutar att bedriva en verksamhet och låter en privat ägare ta över. Men det var det aldrig frågan om när det gäller kundvalsmodellen. Allt blev väldigt suddigt och det är uppenbart att de inte visste vad de talade om.

Patrik Engellaus idé handlade inte om nyliberalism och inte om privatisering av folkhemmet. Vad han inte gillade var toppstyrningen, byråkratin och den representativa demokratin som tillsammans stadgade att politiker vet bäst. Han slog fast att Sverige hade världens mest välutbildade folk. I Svenska Dagbladet 1992 skriver Patrik Engellau:

”Till att börja med är medborgarna inte längre svaga, hjälplösa och okunniga. De är välutbildade och självsäkra. De står inte längre och stammar inför överheten med mössan i hand.” (...)"De har fått jämlikheten i blodet."

PATRIK ENGELLAU IFRÅGASATTE också socialdemokratin, men hans kritik var en uppmaning till förändring. Många skulle kunna se honom som en föregångare till Fredrik Reinfeldts linje när det gäller de nya moderaterna. Engellau var intresserad av det socialdemokratiska varumärket. Framför allt var det deras grundsyn på demokrati, att alla skulle ha rätt att påverka, som var intressant. Han framhöll ofta att han inte bara ville förändra socialdemokratin utan att också kunde tänka sig bli partiledare. Konsekvent skrev han "vi" när han talade om socialdemokratin.

I sin SvD artikel skriver han:

”Vårt partis uppgift är att skapa livskvalitet för ett folk som vill och kan bestämma själva –utan att vi för den skull glömmet bort den mindre andelen av medborgarna som verkligen är svaga, som verkligen behöver våra sociala omsorger.”

Tycker du själv att du var en föregångare till Fredrik Reinfeldt och hans idéer om att kapa den socialdemokratiska politiken?

–Nej det tycker jag inte! Fredrik Reinfeldt talar om den stagnerande socialdemokratin. Moderaterna för också ofta fram en privatisering av den offentliga sektorn. Medan hela min idé var att utveckla folkhemmet och behålla den solidariska finansieringen.

Det var mycket som behövde förändras för att socialdemokratin ska bli något att räkna med på 2000-talet, enligt Engellau. Han efterlyste en kulturrevolution, "en ideologisk och intellektuell upprustning som rensar bort egenlystiga floskler och annan bråte."

PATRIK ENGELLAU fick inget stöd från vänster för sina idéer, han förblev ett högerspöke. I stället var det borgerliga kommuner som nappade på hans förslag om valfrihet och större inflytande från medborgarna. Vaxholm var först ut. Flera följde efter och många var nyfikna på vad han egentligen ville och syftade till. Han reste på föredragsturnéer i kommunerna och berättade om kundvalsmodellen.

Han mötte många politiker som var skeptiska. De såg inte heller sin egen roll i denna omvända demokrati.

–Det var ofta någon politiker som frågade mig vad de skulle ha för uppdrag om de överlämnar makten till medborgarna. De var övertygade om att centralt placerade experter vet bättre, så är det också i vissa fall.

Men Patrik Engellau hade utvecklingen och tidsandan på sin sida.

–I dag kan vi välja på många områden, och många människor vill välja. Även om du inte väljer alls, så är bolagen konkurrensutsatta och det drar du nytta av, säger Patrik Engellau.

Varför blev folk så rädda?

–Det finns en väldig motvilja inom offentliga monopol att bli ifrågasatt och dessutom utsatta för konkurrens. Om någon har en idé som makten inte gillar tar man till allt för att motverka det nya. Vilka okvädningsord som helst. Ett toppstyrt system inklusive dess anställda vill inte utsätta sig för medborgarnas inflytande.

KUNDVALSMODELLEN överlevde sina kritiker. Andra kommuner tog upp idén och ytterligare andra, som Nacka, jobbade parallellt med samma system. Det hårda motståndet tonade bort och den viktigaste gruppen, "beställarna", gillade förändringen.

–Föräldrarna som nu kunde välja skola till sina barn och styra deras utbildning var i stort sett mycket nöjda, säger Patrik Engellau. □

Krönika Livskraftig offentlig sektor

Politiker vet inte alltid bäst

DET FINNS MÅNGA MÄNNISKOR än i dag som hävdar att det är politiker som vet bäst och att det är politiker som ska bestämma över barnens skolgång och de gamlas omsorg. Det finns människor som inte vill välja och tycker att valfriheten är ett gissel, en börda som skapar orättvisa och klasskillnader. Det är inte så konstigt. I Sverige är vi uppfostrade i folkhemmet. Folkhems-tanken byggde på att politikerna skulle fixa livet åt medborgaren. När tillväxten ökade byggdes den offentliga sektorn ut, för det fanns pengar till reformer. Politikerna skapade jobb, fixade fritidsaktiviteter åt ungarna, bestämde vad de gamla skulle äta och gardinerna i deras boende. Allt lade de sig i. Jag minns att Kjell-Olof Feldt, fd finansminister hos socialdemokraterna, en gång konstaterade "att om två elever slogs på en skolgård gick vi inte ut och skilde dem åt, vi anställde en skolpsykolog, för det hade vi råd med".

SEDAN KOM NYA TIDER, den ekonomiska krisen på 90-talet förändrade både världen, Sverige och folkhemmet. Det fanns inte längre några pengar till reformer. Nu var det nedskärningar och besparingar som gällde. Den offentliga sektorn stämplades som tärande i en ny ekonomisk världsordning. Privatiseringar och utförsäljningar blev heta begrepp. Många började känna sig missnöjda med politiken och politikerna. Framför allt kom en insikt om att politiken och politikerna var svåra att påverka. De hade utvecklat en makthierarki i en toppstyrd organisation där det var långt ner till den lilla människan. Det fanns ett missnöje men också en dröm tillbaka till ett folkhem som fungerade och värnade medborgaren. En så kallad högerfalang inom socialdemokratin började prata om egenmakt men blev utskrattade. 90-talskommissionen pekade på den nya tiden – men fördrevs nästan. Människor ville inte ha förändring och framför allt ville de ha en stark offentlig sektor och trygghetssystem som gav just trygghet.

DET ÄR UR DET PERSPEKTIVET vi måste se på upprördheten över skolgången. Att det var föräldrarna i stället för politikerna som skulle bestämma sina barns skola var ett slag i ansiktet på den representativa demokratin och på den gamla folkhemsideologin. Hur skulle det bli nu? Vad skulle politikerna göra och facket som hade sina regler att följa. Ilkska, oro och turbulens var tidsandan.

Ändå är det svårt att förstå att människor blev rädda för demokratin och möjligheten att själva bestämma över sina barns skolgång, eller hur de skulle bo som gamla. Hur kunde man säga nej till mer inflytande? Varför var politikerna så rädda för medborgarnas insyn och påverkan och varför finns den rädslan kvar hos så många folkvalda?

JAG VILL HA EN LIVSKRAFTIG offentlig sektor och en solidarisk finansiering av välfärden. Men jag vill kunna påverka politiken och de verksamheter som berör mig och min familj i min vardag. Maktlöshet har blivit ett begrepp under 2000-talet. Människor känner sig maktlösa och är du dessutom i trygghetssystemens garn har du svårt att styra din egen vardag. Det är någon byråkrat i en toppstyrd struktur som bestämmer ditt liv. Detta under press av en allt sämre ekonomi. Ska välfärdsstaten överleva krävs radikala förändringar. Det hjälper inte att höja skatten om pengarna bara går till en växande byråkrati. Välfärdsstaten har strukturproblem som måste lösas. De som behöver den bäst ramlar mellan revorna och åker ut. De har ingen trygghet. Den så kallade demokratin fungerar illa. Det finns fortfarande många politiker som tycker den är fulländad bara de talat i fullmäktige i en kvart. □

LOTTA GRÖNING
JOURNALIST OCH KRÖNIKÖR

Vi var kaxiga och ville profilera oss

Hans Håkansson var kommunalråd i Vaxholm när skolpengen introducerades.

»Jag har funderat många gånger på om jag skulle ha gett mig in i det här.«

HANS HÅKANSSON

»Det finns en inbyggd rädsla hos många människor för förändring.«

MARIANNE SYNNEMAR

Jag minns första mötet, säger Hans Håkansson. Patrik Engellau var inspirerande och jag gillade tanken på gemensam finansiering och att kraften skulle komma underifrån. Själv hade jag varit aktiv i ett föräldra-köoperativ så tankarna skrämde mig inte.

–Eftersom vi i moderaterna inte hade egen majoritet samlade vi de övriga borgerliga partierna till en träff. Nästan alla kände att de ville vara med på detta projekt, men vi skulle givetvis förankra frågan i respektive partigrupper först. Vi beslutade att hålla allt hemligt, men det höll bara några timmar. När jag kom hem ringde både Aftonbladet och Expressen, och sedan brakade allt loss.

Hans Håkansson var ingen erfaren politiker. Han hade halkat in i politiken av en tillfällighet och var nyblivet kommunalråd i Vaxholm.

–Jag har funderat många gånger på om jag skulle ha gett mig in i det här om jag på förhand visste vilken oerhört press och uppmärksamhet valfriheten i Vaxholm nådde, säger Hans Håkansson. Han ger inget svar på sin fråga.

BO SJÖBERG, som var kommunfullmäktiges ordförande och centerpartist, minns den tiden:

–Vi hade en rätt stadig borgerlig majoritet, men vi var ju lite kaxiga och vi ville profilera oss och visa vad vi kunde.

Marianne Synnemar var socialchef i Vaxholm då beslutet om att införa kundvalsmodellen fattades.

–Allt började hösten -91, säger hon. Stadsdirektören bjöd mig på

middag och berättade att vi skulle införa resultatenheter och att ekonomichefen skulle leda förändringsarbetet. Jag fick en kalldusch, allt jag hittills fått jobba med suddades bort. Min första tanke var att nu skiter jag i allt, jag slutar. Det är egentligen inget ovanligt för mig, jag brukar tänka så i det första stadiet.

– De ordnade ett möte mellan mig och Patrik Engellau som var konsult. Vi pratade länge och jag blev insatt i tankarna och började förstå hur det skulle fungera. Några politiker hade räknat på skolpengen för att se vad handlade om i pengar, säger Marianne Synnemar.

Många inom kommunen var väldigt tveksamma.

–Det finns en inbyggd rädsla hos många människor för förändring. Många förstod inte vad de var förbannade över, men förbannade var de, konstaterar Marianne Synnemar.

Politikerna fick lösa problemen efter hand och framför allt lägga mycket tid på att prata om förändringen och försöka förklara varför kundvalsmodellen skulle införas.

–Vi tecknade kontrakt med varje enhet – alltså varje dagis, skola och äldreboende, säger Hans Håkansson. Vi beslutade också att om vi skulle få ett överskott skulle en tredjedel gå till kommunkassan, en tredje del tillbaka till det gemensamma och en tredjedel fick personalen behålla och bestämma över.

MARIANNE SYNNEMAR tog sig an uppgiften att byta system.

–Jag hade en erfarenhet i bakfickan som fick mig att tänka efter. Jag jobbade länge i Västerås men

flyttade från staden några år. När jag kom tillbaka ville min äldsta flicka gå i samma skola och klass hon hade i gått i tidigare. Men se det gick inte. Nu bodde vi i en annan del av staden och då skulle hon gå i den skola som var närmast. Så oerhört byråkratiskt och stelbent, säger Marianne Synnemar.

–Jag tycker inte om överförmynderi. Man kan läsa lagen som djävulen läser bibeln, men det går faktiskt att se på frågor också på andra sätt.

Sedan Marianne Synnemar bestämt sig för vad hon tyckte om modellen började hon känna sig riktigt uppgigad.

–Det var roligt, äntligen hände det något i verksamheten.

Men personalen, som inte alls hade kommit till samma insikt, var mycket tveksamma och upplevde Marianne Synnemar som falsk.

–Jag försökte förklara att de skulle få lika mycket pengar. Men de skulle få bestämma över dem själva och att de skulle få mer inflytande över sitt jobb. Men de fnyste föraktfullt till en början och hävdade att allt bara var "peanuts".

Marianne Synnemar såg aldrig kundvalsmodellen som en politisk reform:

–Jag var tjänsteman och har inga politiska glasögon, och detta handlade inte om politik. Det handlade om demokrati.

Självkart fanns det stor misstänksamhet och oenighet också inom politiken. Men partipiskan ven så missnöjet hade inte så stor betydelse, de hade bara att följa sina partier.

Hans Håkansson arbetade hårt för att lägga ner besluten på föräld-

rar och personal. Mellancheferna avlovades och många försvann. Hans Håkansson fick också en helt ny roll.

Marianne Synnemar hävdar att mellancheferna inte länge kunde sitta och besluta i detalj. De blev av med sina uppgifter. För de som var duktiga på detaljer blev det ganska tufft. Det stod också klart ganska snart vilka chefer som fungerade bra och vilka som inte höll måttet.

–Jag var kommunalråd men blev också verkställande direktör, säger Hans Håkansson. Gränserna suddades ut, på gott och ont. Vår kommundirektör sa nämligen upp sig. Han hävdade att jag tagit bort hans arbetsuppgifter och försvann. Vi anställde ingen ny.

Efter uppslitande diskussioner började den värsta kritiken lägga sig. Lärarna, som absolut inte gillade att deras löner lades i samma pott som lokalhyran, var avvisande. Det fördes stora diskussioner om hyran och den interna debiteringen.

BO SJÖBERG var kommunstyrelsens ordförande och centerpartist.

–Det blev mest bråk om hyran av lokaler när allt räknades in i skolpengen, säger han. Lokalhyran tog ner lärarlönerna. Visst hoppades vi att spara pengar på reformen. Jag minns att rektorn på en skola blev jättearg på mig när jag frågade om inte ungarna kunde äta i gymnastikhallen.

Marianne Synnemar konstaterar att allt bara svängde på något sätt.

–Jag hävdar också att politikerna inte riktigt visste vad de hade bestämt. Det blev ju en hel del skrivelser i tidningarna, särskilt över nya grepp. Skolpersonal fann att de hade pengar över och kunde åka till England på studieresa och studera demokrati i skolan. Personal inom hemtjänsten åkte till Näden-dal på spa och hade studiedagar. Valfriheten inom äldreomsorgen innebar bland annat att de gamla själva kunde välja var de ville äta. Då kunde de också äta på Vaxhoms hotell, om de betalade mellanskillnaden. Några valde det och det slog ner som en bomb i media.

Det blev för mycket för politikerna.

–Hur kunde ni låta pensionärerna äta på hotellet? frågade kommunalrådet.

Den lilla valfriheten togs bort till slut, säger Marianne Synnemar. □

Vad händer med friskolornas vinster?

Sverige tillhörde de första länderna som öppnade skolan för en privat marknad med en offentligt finansiering. Den borgerliga regeringen införde friskolereformen 1992, ett system med kommunala bidrag till fristående skolor. Kommunerna ålades i samband med reformen att betala minst 85 procent av den individuella elevsätningen till friskolorna.

Redan 1991 hade Vaxholm, som föregångskommun, börjat planera för att starta skolpengssystemet hösten 1992. Sedan dess har frågan varit het. Frågan blev borgerlig och SAF som Svenskt Näringsliv hette då gick in med stora pengar till Friskolornas Riksförbund. Ändå var det en socialdemokrat som blev förbundets första ordförande ekonomen Nils Lundgren.

NILS LUNDGREN minns kritiken från vänster:

–Jag kommer ihåg att LO-ekonomen Dan Andersson sa 1994 att friskolereformen var det värsta som borgarna gjorde. Men han och många andra kom att växla snabbt.

Nils Lundgren

Än i dag är kritiken hård på friskolorna och nu skäller alla oavsett partifärg. Den största kritiken får religiösa friskolor och frågan om skolorna ska få ta ut vinst.

–Jag har också haft svårt att förstå varför många politiker kan acceptera ett hockeygymnasium men inte särskilda gymnasier för matematik. Det klarar motståndarna inte att svara logiskt på, säger Nils Lundgren.

Problemen med valfriheten i skolan är inget nytt. Patrik Engellau menar att flera av problemen kunde förutses redan från början och staten borde ha arbetat fram ett ordentligt koncept, till exempel ett tydligt och enhetligt betygssystem.

WIDAR ANDERSSON kan förstå kritiken. Politikerna sitter i den kommunala apparaten och en ny skola där kommunen inte har någon insyn skapar oro. Det slår sönder skolsystemet och det finns ingen självkritik. Det är någon sorts bisarr "beställare-utförare"-modell. Det är viktigt att skolan får formulera

sitt innehåll, bestämma vad den ska dela med sig av. Men han säger också:

–För mig ska både pedagogik och att driva en skola vara så fritt som möjligt. Människor är inte stöpta i samma form och ett för hårt regelstyre skapar enfald.

Widar Andersson menar att vi måste titta på de stora privata skolföretagen för att lära.

–Det som nu sker är en intressant industrialiseringsprocess. Många av de stora skolföretagen får ett överskott efter tre–fyra år, det blir vinster och en marginal på 8–11 procent. Då bör politikerna gradvis sänka skolpengen. Det är särskilt viktigt när vi ser hur stora offentliga behov det finns i äldreomsorg och sjukvård, så pengarna kan användas både effektivare och där de behövs. Jag är säker på att det är nästa fas, säger Widar Andersson.

Nils Lundgren lyfter fram en uppsats från Handelshögskolan, skriven av Petra Noreback och Jesika Jin, som han menar kan ha en lösning på problemet. Där föreslås

bland annat att staten ska tvinga alla fristående skolor att investera en del av vinsten i verksamheten. En ökad övervakning av skolorna skulle också visa vilka skolor som inte följde lagen. Föräldrar väljer bra skolor till sina barn och ur ett sådant perspektiv skulle det i sin tur rensa marknaden från oseriösa vinstdrivande skolor. Vem vill välja en dålig skola?

Patrik Engellau nöjer sig inte med skolan, han vill ta ännu ett kliv med kundvalsmodellen:

–**SJUKVÅRDEN SKULLE VINNA** ännu mer på att patienterna fick en peng och kunde välja var de vill ha vård. I landstingets regi eller på någon privat klinik. En hälsopeng som givetvis också skulle bygga på offentlig finansiering. Men jag skulle inte vara främmande för ett frilandsting. Det skulle vara bra för konkurrensen, då skulle faktorer som öppenhet, service och kvalitet få större betydelse.

I hälsopengen skulle vård, mediciner och sjukskrivningar räknas in vilket skulle öka incitamentet för vårdinstitutionerna. Vårdcentral och sjukhus skulle få betala sjukskrivningarna själva.

–Det skulle innebära att de skulle göra allt för att förhindra sjukskrivning. Har de att välja mellan att göra en operation nu eller om tre må-

nader, gjordes den omedelbart. Det skulle bli världens incitament att förbättra rehabiliteringen och vården. Alla länder har problem med sin sjukvård och vi skulle kunna få en fantastisk utvecklingsmöjlighet som skulle slå världen med häpnad.

Patrik Engellau har arbetat med hälsopengen i 15 år. Givetvis måste man tänka igenom konceptet mycket noga. Vi måste förhindra att kliniker som Sofiahemmet inte plockar russin ur kakan, menar han.

–Vi var en grupp som gick till Göran Hägglund för att presentera vår idé om hälsopeng. Vi har gjort noggranna kalkyler och uträkningar. Vi sa att du får allt vårt material under förutsättning att du tar det på allvar och läser igenom vårt förslag. Göran Hägglund svarade nej och då fick han inget material.

MEN ALLTING VINNER på konkurrens och Patrik Engellau tar den östtyska bilen Trabanten som exempel.

–Trabanten var den enda bilen som fanns att tillgå. Men efter Berlinmurens fall och sammanslagningen med väst gick det inte så värst bra, monopolprodukten konkurrerades ut. Den höll inte måttet i jämförelse med konkurrenterna från väst. Så är det inom den offentliga sektorn också. Det blir bättre produkter och bättre tjänster med konkurrens. □

Checksysteem för ridskolan

I Nacka har kommunen med Erik Langby i spetsen sedan slutet av 80-talet arbetat för privatisering av kommunala verksamheter men med offentlig finansiering.

Erik Langby

Det började med dagiskooperativ. I början av 90-talet ungefär vid samma tid som Vaxholm infördes ett skolpengsystem. Det finns föräldrar i Nacka som fått ta med sig skolpengen till Sydafrika. Föräldrarna får välja var de vill att barnen går i skolan.

Erik Langby, som fortfarande finns kvar som kommunalråd, har byggt vidare på den tanken och i dag är många verksamheter inom

kommunen baserade på en peng där brukarna själva får välja. Det handlar om allt från missbruksvård och till arbetsträning.

–Nu håller vi på att utveckla ett checksystem för ridskolan. Det mesta som är individuellt inriktat fungerar jättebra med checksystemet, säger Erik Langby.

Nacka har också infört prestationsbaserade ersättningar.

–Vår personal vet att de inte får betalt för att finnas till utan för att ge service till medborgarna.

Erik Langby tror mycket på checksystemet.

–Det är väldigt få som väljer en dålig skola till sina barn eller sätter sina gamla föräldrar på ett illa skött äldreboende, fastslår han. □

Jag stod bakom en gardin

Widar Andersson, nu socialdemokratisk chefredaktör på Folkbladet i Norrköping, då 1992 socialdemokratisk riksdagsledamot, var en av de första inom partiet att se fördelarna med skolpengen.

–Det främsta skälet till att jag såg friskolorna som ett vettigt alternativ var att jag är uppväxt med Hasselakollektivet. Vi var ett privatägt ungdomshem och vi var sossar. Debattens vågor gick höga om vi hade rätt att tjäna pengar på ungdomars elände. Det viktiga för mig var att vi skapade nytta för många ungdomar

och att vi låg lågt i pris jämfört med statliga ungdomsvårdsskolor. Om en verksamhet ska vara kommunal eller privat är en oviktig debatt i sammanhanget.

DET VAR SOCIALDEMOKRATISKA utbildningsministrar som Bengt Göransson och Göran Persson som var först med friskolor.

Göran Persson lanserade ett statsbidrag för friskolor med alternativ pedagogik och Bengt Göransson gav bland annat tillstånd till Livets Ord att starta en skola.

NÅR DEN BORGERLIGA REGERINGEN tillträdde fick Per Unckel, som då var utbildningsminister, tillsammans med Beatrice Ask uppdraget att lägga fram en friskolereform, den kom 1992. Widar Andersson, som då hade kommit in i riksdagen, kände direkt att han inte kunde rösta nej till den reformen. Men motståndet inom socialdemokratin var stort. Han utsattes för en stor övertalningskampanj.

–Budskapet till mig var att om jag följer mitt samvetes röst går jorden och partiet under. Men jag gav mig inte. 1994 startade en lärare en friskola i Dalarna. Jag var där som intresserad pappa till två möjliga skolstartare. Eftersom jag också var riksdagsledamot för socialdemokraterna blev det en väldig uppmärksamhet. Jag minns att jag försökte gömma mig bakom en gardin för att komma undan, säger Widar Andersson och skrattar.

Widar Andersson har varit ordförande för Friskolornas Riksförbund. □

Widar Andersson, fd ordförande för Friskolornas Riksförbund.

Krönika Debatten vilseledande Betygsinflationen är inte friskolornas fel

BLAND DE ANKLAGELSER som riktas mot friskolorna finns även påståendet att konkurrensen mellan friskolor och offentliga skolor leder till betygsinflation. Sådan inflation betyder att de allt högre slutbetyg som skoleleverna får, inte avspeglar bättre studieresultat. Samtidigt vet vi att svenska skolelevers resultat faller i internationella jämförelser. Friskolorna får därmed indirekt skulden för svenska elevers minskade kunskaper. Men betygsinflationen är inte friskolornas fel.

Avsikten med det fria skolvalet är att skolorna ska erbjuda utbildningar som bättre uppfyller elevernas och deras föräldrars önskemål. I det svenska skolsystemet är betygen viktiga för antagning till högre studier och självklart vill eleverna ha så höga betyg som möjligt. Högre betyg fungerar alltså i praktiken som ett konkurrensverktyg mellan olika skolor. Det går också att konstatera att elever som får toppbetyg i grundskolans och gymnasieskolans avgångsklasser ökat markant det senaste decenniet.

BETYGSINFLATION leder till att betygen som antagningsinstrument för högre utbildning tappar sin legitimitet. Risken finns att elever lär sig mindre, när det blir lättare att få högre betyg. Och om betygen mellan olika skolor inte blir jämförbara, försvåras utvärderingen av dem.

Men skillnaderna i betygssättning mellan friskolor och kommunala skolor är i dag försumbara. Dessutom finns det tydliga indikationer på att friskolor bidrar till förbättrade resultat på nationella prov.

DET SOM DRIVER PÅ betygsinflationen är inte existensen av friskolor, utan det fria skolvalet, oavsett skolans huvudmannaskap. Även kommunala skolor konkurrerar med varandra om eleverna. Denna konkurrens, i kombination med att Sverige har ett extremt decentraliserat betygssystem, där enskilda lärare själva sätter betygen och ett antagningssystem till högre utbildning som helt och hållet baseras på betyg, uppmuntar till så kallade "glädjebetyg".

Det finns inte heller några belegg för att friskolereformen skulle ha bidragit till att svenska elevers kunskaper faller i jämförelse med elever i andra länder. I stället visar studier på att konkurrens från friskolor ledde till bättre resultat för svenska elever i matematik och naturvetenskap. Friskolereformen

har sannolikt tvärtom minskat svenska elevers kunskapsfall i internationella undersökningar.

FÖR ATT FÅ BUKT med betygsinflationen måste man antingen säkerställa att det inte går att urholka skolbetygen genom glädjebetyg eller se till att skolbetygen inte är en så viktig faktor i urvalet till högre studier.

Centralt rättade nationella prov är ett sätt att säkerställa att betyg från olika skolor blir jämförbara. Det kan betyda att kurssystemen i gymnasiet i så fall måste läggas om, med en återgång till slutbetyg i varje ämne.

ETT (KOMPLETTERANDE) ALTERNATIV är att öka konkurrensen och valfriheten ytterligare, genom att ge gymnasier och högskolor större möjligheter att anta sina elever själva. Detta skulle ske genom antagningsprov eller andra tester när man söker till en utbildning. Därmed skulle betygens betydelse minskas, till förmån för kunskaper och lärdom.

Och med antagningsprov skulle elever och föräldrar, i stället för att leta upp de skolor som ger de bästa betygen, söka sig till skolor som bäst förbereder sina elever till högre utbildningar. □

THOMAS GÜR
Företagare och fri skribent

Varje medborgare borde ha rätt att själv välja sin egen av staten godkänd vårdleverantör.

HSF-modellen är sjukvårdssystemet för framtiden

Bertil Persson var med och utvecklade kundvalssystemet för sjukvården – Hälso- och sjukvårdsföretagsmodellen – redan 1994. "Det är ett helt lysande system", säger han. "Med världsreformen för öppenvården rör sig Sverige i alla fall åt det hållet, så det är nu dags att införa ett heltäckande och genomtänkt system i stället för dagens lapptäcke av osammanhängande landstingslösningar."

Bertil Persson vet vad han talar om. Han är medicine doktor och var tidigare kardiolog i Malmö. Dessutom var han kommunalråd med ansvar för sjuk- och socialvården när Malmö var ett eget landsting. Han satt i Riksdagen i fjorton år och var vice ordförande i Sophiahemmens styrelse. I dag är han ordförande i Moderata seniorer.

HAN FÖRKLARAR ATT HSF-MODELLEN är för sjukvården vad skolpengen är för skolan. Varje medborgare får rätt att själv välja sin egen av staten godkända vårdleverantör, till exempel Sophiahemmet eller Carema. Den medborgare som inte väljer blir kvar i landstinget, som omvandlas till ett av flera konkurrerande företag.

"Vi är på väg mot det slutmålet i alla fall", säger Bertil Persson, "fast det sker på ett trevande sätt där varje landsting ibland lite motvilligt försöker utveckla egna, udda lösningar. Det började med vårdval i öppenvården. Där fungerar det bra. Men inom slutenvården har patienten inget motsvarande inflytande annat än för vissa diagnoser i vissa landsting."

Vårdval i öppenvården infördes första gången i Hallands läns landsting år 2005, berättar Bertil Persson. Halland spelade samma roll som Vaxholm gjorde när det gällde skolpengen. Båda var pionjärer. Nu är alla landsting skyldiga att införa vårdval inom öppenvården även om de själva har stor frihet att välja hur det ska gå till.

Bertil Persson tycker att det är hög tid att systemet omfattar även slutenvården. "EU jobbar på ett regelverk som ska tillåta alla medborgare att fritt välja sjukvård i vilket land som

Bertil Persson, läkare och tidigare kommunalråd i Malmö med ansvar för sjuk- och socialvården.

helst, så slutenvården är på väg att bli konkurrensutsatt. Det vore klokt om vi så snart möjligt anpassade vårt svenska system efter det."

"En ytterligare möjlighet med HSF-modellen är att den i framtiden också kunde innefatta sjukförsäkringen. Läkarna skulle då få ett starkare inflytande över sjukersättningarna och hälso- och sjukvårdsföretagen kunde stå för åtminstone en del av kostnaden. Frågan hamnar då inte direkt i politikernas knä."

BERTIL PERSSON PÅPEKAR att medborgarna i dag på internet får en massa information och statistik om sjukvården som inte fanns för bara några år sedan. Man kan till exempel se hur olika sjukhus klarar en viss typ av diagnos, till exempel prostatacancer. Han menar att det är otänkbart att i längden förvägra en patient rätten att själv välja vårdgivare. "Dagens och morgondagens patienter är vana att välja själva", säger han. "De är välutbildade och vana att bestämma och tänker inte stå med mössan i hand. HSF-modellen är sjukvårdssystemet för framtidens Sverige. Att införa det just efter nästa riksdagsval vore det alexanderhugg som snabbt löste sjukvårdens problem." □

Krönika Cradle to Cradle Shift happens – Från klimatkris till historiens häftigaste ekonomi

JAG ÄR PÅ HARVARD BUSINESS SCHOOL för ett seminarium om framtidens ekonomi. Utgångspunkten är lika trist som vanligt. En ekologisk kollaps leder ofrånkomligen till även ekonomisk och social kollaps. Växthusgasnivåerna är redan för höga, ekosystemen redan grovt överbelastade, naturresurserna behöver räcka till minst 9 miljarder människor år 2050 och ekonomin ändras i grunden för att det skall kunna vara möjligt. En kille avbryter mitt i en brainstorm om framtida affärsmodeller: "Dude, jag kan inte tänka mig någon häftigare, mer utvecklande och roligare tid att leva i än just nu".

NÄR VI FÖRST UTSÄTTS för kriser dör vår kreativitet. Därefter ser vi möjligheter vi tidigare inte sett. Det är till exempel då, eller rättare sagt nu, som vi ser att materiell konsumtion kanske inte är det enda som leder till lycka. Snarare att vi i väst generellt inte blivit gladare av våra materiella tillgångar sedan 1970-talet vilket legitimeras brett av forskning på området till exempel i World Database of Happiness. För att bli lyckliga behöver vi ha mer av annat som tid och känslan av frihet. Valfrihetsrevolutionen framhålls i sig göra oss mindre lyckliga, åtminstone när den ger oss mer än tre alternativ. Vi blir gladare av att få välja mellan tre flingpaket men finns det 15 kommer vi att svälja våra flingor med en undran om inte något av de andra varit bättre.

Visionerna i seminarieralen på Harvard går nu ett steg längre och målar upp en ekonomi där vi överhuvudtaget inte behöver äga. En ekonomi som bygger på att fylla funktioner i stället för att sälja prylar är en win-win för människor och miljö men också en affärsmöjlighet. Jag får senare möjligheten att besöka några av pionjärerna inom funktionsekonomin, bland dem RAU och Turn Too i Amsterdam. De vänder sig till företag som tröttnat på kallare överfyllda med kontorsmöbler. De säljer inte lampor, ventilationssystem, stolar och bord utan ljus, frisk luft och kreativa ytor. Genom att designa produkter med god kvalitet kan de som leasingföretag dessutom tjäna nya pengar på samma produkter flera gånger om.

JUST DESSA FÖRETAG är också pionjärer i övergången till cirkulär ekonomi, även kallat Cradle to Cradle. Cirkulär ekonomi går ut på att avfall som fenomen försvinner då alla material och all energi går i helt slutna cykler. Detta förutsätter att alla produkter designas smartare, så att de kan plockas isär, och biologiskt material återförs till ekosystemet medan allt annat material återvinns för evigt. Allt energisäkras dessutom med 100 procent förnyelsebar energi. För dem är de miljömässigt skyhöga ambitionerna också en ekonomisk konkurrensfördel då de till skillnad från konkurrenterna slipper kostnader för avfallshantering och nya material när deras gamla möbler kan bli nya.

DE PRATAR OCKSÅ OM hur mycket roligare det är att ha höga ambitioner och en utmaning värd ett livsverk, samt om att försöka se klart på världen och ekonomin, inte bara för vad den är utan för vad den kan bli. Bakåtsträvarlobbyn är alltid rik och närvarande, men jag ser hoppfullt på hållbarhetsvisionen vars tid har kommit och jag kan inte tänka mig någon häftigare, mer utvecklande och roligare tid att leva i än just nu. □

REBECCA CARLSSON
Språkrör Grön Ungdom

Fokus: Arbetsgivaravgifter

I mer än femton år har Den Nya Valfärden arbetat för halverade arbetsgivaravgifter. Ingen annan enskild åtgärd skulle lika effektivt förbättra företagarklimatet och skapa så många nya jobb.

SÄNKTA ARBETSGIVARAVGIFTER är nu accepterat i snart sagt alla riksdagspartier som ett medel mot arbetslöshet och utanförskap. Alliansen har sänkt arbetsgivaravgifterna genom punktinsatser, men för att få en verkligt resultatrik effekt krävs mycket mer.

DEN NYA VÄLFÄRDENS FÖRSLAG ÄR ATT

HALVERA ARBETSGIVARAVGIFTERNA för alla företag upp till en lönesumma på tre miljoner kronor (motsvarande ungefär tio anställda). Enligt rapporten Bara företagare skapar nya, riktiga jobb skulle en sådan halvering leda till runt 76 000 nyanställningar, men än viktigare skulle effekten bli på nyföretagandet som skulle öka med 25 procent. Det skulle ge 12 500 nya företag om året – och lika många nya jobb, förutsatt att företagaren inte anställer någon annan än sig själv. På sikt skulle staten, tack vare bland annat ökade skatteintäkter, gå med vinst.

VI HAR FRÅGAT REPRESENTANTER FÖR DE OLIKA RIKSDAGSPARTIERNA VAD DE TYCKER OM FÖRSLAGET ATT HALVERA ARBETSGIVARAVGIFTERNA FÖR ALLA FÖRETAG UPP TILL EN LÖNESUMMA PÅ TRE MILJONER KRONOR.

CARL B. HAMILTON (FP)

 – **FP ANSER** att det är mycket viktigt med lägre kostnader för företag för att de ska anställa och växa. Sänkningen av arbetsgivaravgiften som Den Nya Valfärden föreslår kostar dock enligt riksdagens utredningstjänst (RUT) så mycket som 30 miljarder kr/år att genomföra och dessvärre är sluteffekten på företagens sysselsättning och lönsamhet av sänkt arbetsgivaravgift inte alls så stark som den initiala lönsamhetsökningen kan locka en att tro när väl alla kostnadsanpassningar skett i företag och på arbetsmarknaden. Därför måste en sådan stor arbetsgivaravgiftssänkning vägas mot andra skatteförändringar som effektivt stärker företagarklimat, modernisering, sysselsättning och hållbar tillväxt.

ANNIE LÖÖF (C)

 – **FÖR OSS I CENTERPARTIET** är lägre arbetsgivaravgifter en hjärtefråga. I Sverige har det blivit betydligt mer lönsamt att arbeta tack vare jobbskatteavdragen – nu måste det också bli mer lönsamt att anställa med lägre arbetsgivaravgifter. Vi ser mycket positivt på en modell, likt den som Den Nya Valfärden förespråkar, där det blir billigare för framförallt de små företagen att anställa fler. Exakt med hur många procent avgifterna bör sänkas och exakt upp till vilken lönesumma nedsättningen ska gälla får vi titta närmare på. Det är viktigt att vi uppnår så stor jobbskapande effekt som möjligt med det reformutrymme som står till buds.

ANNA KINBERG BATRA (M)

 – **FÖR OSS MODERATER** är det helt centralt att det ska löna sig att arbeta. En ytterligare viktig prioritering är ordning i de offentliga finanserna. Då vi återigen ser att den globala ekonomin är i gungning och att många länder i vår omvärld nu tvingas till tuffa åtstramningar och nedskärningar känns det tryggt att vi under goda tider hållit i statsfinanserna och därmed kunnat satsa på jobben och valfärden utan att riskera underskott. Nu behöver vi möta den ökande globala oron och prioritera reformer som gynnar jobben och ekonomin. Därför presenterade regeringen en stramare budget än vi såg framför oss i våras. Med ett mindre reformutrymme och osäkerhet omkring oss är det därför viktigt för moderaterna att prioritera ordning och reda och sänka trösklar för jobb, särskilt för grupper med svagast fäste på arbetsmarknaden.

ANDERS SELLSTRÖM (KD)

 KRISTDEMOKRATERNA vill se en sänkning av arbetsgivaravgifterna från 31 till 21 procent på lönesummor upp till 3 miljoner. Syftet är att just att skapa bättre förutsättningar för anställningar i framförallt småföretagen. Arbetet med att stegvis nå detta borde kunna komma i gång så fort ett tydligare reformutrymme uppstår i den svenska ekonomin. I nuvarande ekonomiskt osäkra situation i vår omvärld får en reform av detta slag dock stå på väntelistan.

JOHNNY SKALIN (SD)

 UNDER DEN FÖRRA HÖGKONJUNKTUREN stod småföretagen för i princip hela sysselsättningstillväxten. En hög andel företagare kan också bidra till en mindre sårbar och mer flexibel arbetsmarknad i och med att arbetsmarknaden blir mindre beroende av ett fåtal stora bolag. Därför är det också så viktigt att politiken har ett fokus även mot småföretagen och att skattesänkningar riktas mot de områden där de påverkar mest. Av den anledningen föreslog Sverigedemokraterna i vårbudgetmotionen att den genomförda arbetsgivaravgiftssänkningen på en procent i stället bör riktas om mot de tio först anställda.

JONAS ERIKSSON (MP)

 FÖR ATT SVERIGE SKA UTVECKLAS behövs människor som vågar starta och driva företag. Därför är förslag som sporrar och hjälper företag att växa viktiga. Detta kan ske på flera olika sätt. Att sänka arbetsgivaravgiften är ett sätt, att minska små företags sjuklöneansvar ett annat. Andra viktiga åtgärder är att fortsätta arbetet med regelförenklingar och att stärka samarbetet mellan näringsliv, forskningssamhället och staten.

ULLA ANDERSSON (V)

 VÄNSTERPARTIETS POLITIK skapar fler jobb samtidigt som vi investerar i samhället. Genom exempelvis värdesäkrade statsbidrag vill vi skapa jobb och bättre kvalitet i valfärden, med satsningar på ökat banunderhåll skapar vi arbetstillfällen samtidigt som tågen kan gå i tid, och genom en bred utbildningssatsning rustar vi människor med kunskap. Vi menar att det finns bättre åtgärder att rikta mot småföretagen än att sänka arbetsgivaravgifter. Vi föreslår att sjuklönekostnaden slopas helt i företag med upp till tio anställda. Kostnaderna i samband med sjukfrånvaro kan innebära stora problem i det enskilda företaget.

TOMMY WAIDELICH (S)

 DE SMÅ- OCH MEDELSTORA FÖRETAGEN har en oerhört stor betydelse för framväxten av nya jobb. En helt central del i vår ekonomiska politik är att underlätta för entreprenörer att få tag på kapital, anställa, expandera och exportera. Arbetsgivaravgifterna är en viktig del i detta – men inte den enda. Det handlar om brett register av möjliga åtgärder, inte minst investeringar i sådant som skapar grundläggande tillväxtförutsättningar för alla typer av företag; infrastruktur, utbildning och FoU.

Är Facebook en spionmaskin?

När Storebror vill bli din vän på Facebook

Allt fler människor lägger ut hela sitt privatliv på Facebook, Twitter och de andra sociala medierna. Är det riskfritt? Långtifrån, menar Den Nya Valfärdens integritetsombudsman Pär Ström, som snart kommer med en rapport i ämnet.

Det finns en stor naivitet, där människor inte förstår vilka konsekvenser som exempelvis en statusuppdatering på Facebook kan få, säger Pär Ström.

VEM LÄSER DET MAN SKRIVER PÅ FACEBOOK? Inte bara vännerna, visar verkligheten. Digital information har en fenomenal förmåga att sprida sig. Så sent som förra månaden blev tre personer i Piteå uppsagda efter att ha uttryckt sig hotfullt på Facebook mot en av sina chefer.

Det finns gott om liknande exempel. I ett fall räckte det med att en person hade fel text på den keps han bar på sin profilbild på Facebook. "Porn star", stod det på mössan, vilket ledde till att han missade chansen att få sitt vikariat på en förskola förlängt.

Om man ska vara trygg med det man skriver i sociala medier krävs ett långsiktigt perspektiv, menar Pär Ström, och pekar på det faktum att internet aldrig glömmes.

– Ska man vara riktigt säker ska man inte skriva någonting i sociala medier som inte kan läsas av vem som helst i hela världen utan att det gör någonting – nu och om 50 år, säger han.

INTE BARA ARBETSGIVAREN LÄSER FACEBOOK – det gör också myndigheter, och snart också polisen. En svensk kvinna fick exempelvis sin hemtjänst indragen efter att hon skrev på Facebook att hon städade och gjorde ett besök på tippen. I USA använder skatteverket Facebook för att avslöja intäkter som medborgare håller undan från beskattning. Vissa amerikanska myndigheter ber att få bli Facebook-vän med människor de vill kontrollera under förespeglade av att vara vanliga privatpersoner.

Ett annat problem är den ökande brottsligheten i sociala medier, och särskilt på Facebook. Där människor samlas begås det brott, så har det alltid varit. Hot och förtal är vanliga brott på Facebook, även om hoten sällan förverkligas. Identitetsstöld och bedrägerier är andra problem. Via ett kapat konto kan en bedragare exempelvis be vännerna på Facebook att få låna pengar – och vännerna tror förstås att förfrågan kommer från en person de känner.

– Ytterligare ett vanligt problem är spridning av skadlig kod via Facebook, säger Pär Ström. Det kan exempelvis röra sig om trojaner som osynligt installeras på datorn och sedan stjälar kontokortsnummer, lösenord och annat känsligt.

Det gäller alltså att inte utan vidare klicka på länkar och annat som kommer från Facebook-vänner (eller, rättare sagt, ser ut att komma från Facebook-vänner).

Till de risker som här nämnts kommer förstås den klassiska storebror ser dig-aspekten på de sociala medierna. Hur kommer polisens och myndigheternas tillgång till människors statusuppdateringar, bilder och filmer att vara i framtiden? Kommer rädslan för terrorism att leda till en FRA-liknande ständig övervakning av allt som sägs på Facebook? Det vet vi förstås inte – men bara tanken är ett gott skäl att väcka frågan.

GRUNDAREN AV WIKILEAKS, JULIAN ASSANGE, hävdar att Facebook redan i dag är en spionmaskin. Han säger att amerikansk underrättelsetjänst har direkt tillgång till sajten hela databas med meddelanden, bilder, vänskapsrelationer och annat. Det har inte kunnat beläggas, men känt

är att terroristbekämpande myndigheter i USA sedan länge visar stort intresse för sociala medier, och bland annat vill använda dessa för personlighetskartläggning.

Automatisk ansiktsgenkänning och geografisk positionering med GPS är viktiga tekniska funktioner i Facebook som öppnar för en mycket långtgående övervakning. Fler innovationer lär komma som påverkar integriteten. Sociala medier är underbara och fantastiskt användbara – men det vill till att vi noga bevakar vår personliga integritet på dessa sajter innan det är för sent. □

Pär Ström kommer med en ny intressant rapport.

FAKTA:

Integritetsombudsmannen

Integritetsombudsmannen hos Den Nya Valfärden kämpar för den personliga integritets ställning i IT-samhället. I ett civiliserat samhälle krävs en viss övervakning, men den ska inte gå för långt. Digital övervakning bör i princip bara riktas mot personer som misstänks för ett grovt brott. Vi håller på att få ett samhälle med automatisk övervakning av alla medborgare enligt synsättet att vem som helst kan komma att begå ett brott i framtiden. Den personliga integriteten är en del av demokratin och Integritetsombudsmannen har inrättats till skydd för medborgarnas privatliv.

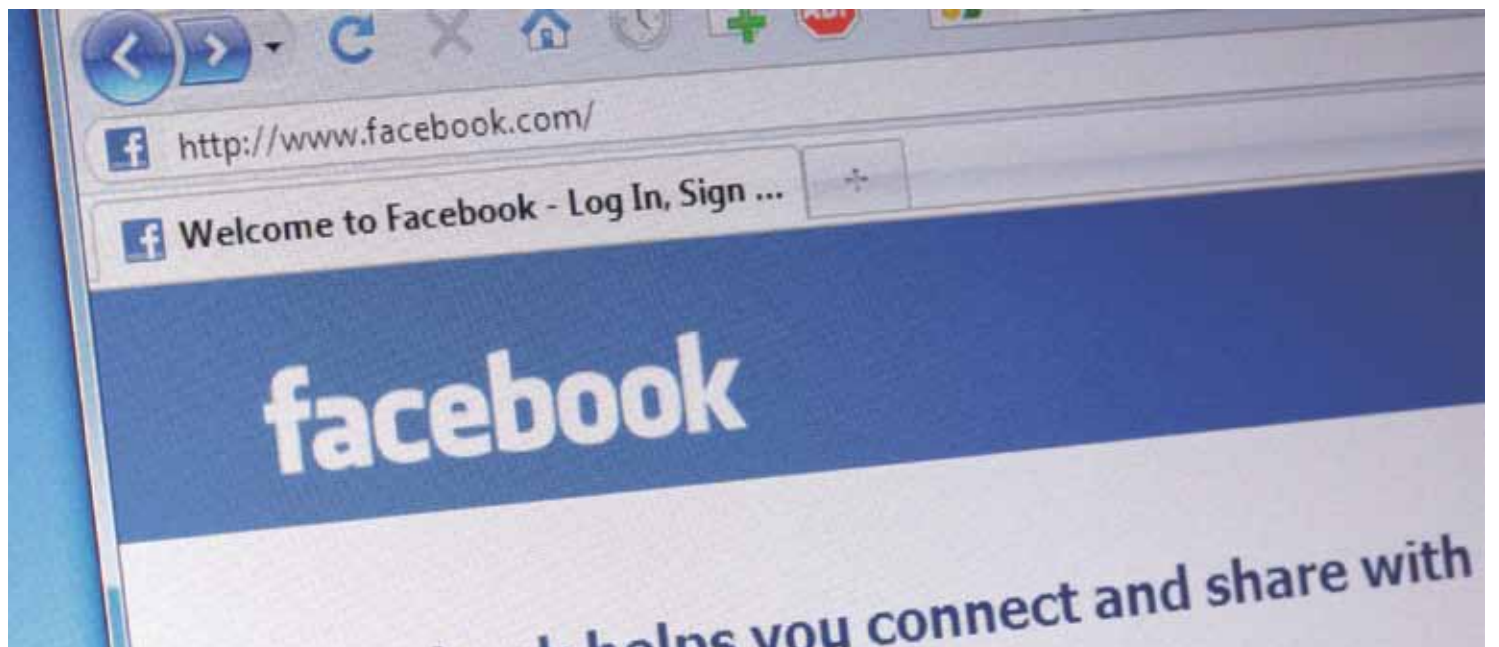
Har du frågor gällande integritet?

Kontakta oss gärna.

Pär Ström
Integritetsombudsman

E-mail: par.strom@dnv.se

Integritetsombudsmannen
Box 5625
114 86 Stockholm

Företagarombudsmannen och Konkurrenskommissionen hjälper staten att anpassa svensk lagstiftning efter EU-krav

Svenska kommuner bryter ofta mot EU:s statsstödsregler. Nu ska en statlig utredning skärpa lagarna och har vänt sig till Den Nya Valfärden för bakgrundsfakta och erfarenheter.

FAKTA:

Företagarombudsmannen

Företagarombudsmannen verkar för ett bättre företagar-klimat. Genom att utreda och publicera konkreta exempel på brister i företagarklimatet sätter Företagarombudsmannen fokus på hur detta ser ut och hur det kan förbättras. Den Nya Valfärden startade Företagarombudsmannen år 2000 och sedan starten har över 150 utredningar genomförts.

Företagarombudsmannens styrelse arbetar ideellt. Ledamöterna är företagare, publicister och ekonomer.

Tommy Adamsson (ordförande) vd Adamsson gruppen

Patrik Engellau ordförande Den Nya Valfärden

Lars I W Jansson, vd och delägare i Wasa Express, ledamot av Svenskt Näringslivs SME-kommitté

Nils-Eric Sandberg redaktör

Edward Waller f.d. auktoriserad revisor

Monica Werenfels-Röttorp konsult

Har du frågor eller vill anmäla ett ärende? Kontakta oss gärna.

Företagarombudsmannen tar inte betalt för utredningar och givetvis kan du som anmälare vara anonym.

Företagarombudsmannen
Box 5625
114 86 Stockholm

www.dnv.se
E-mail: fo@dnv.se

I Sverige konkurrerar kommunerna om företagen och arbetstillfällena, ibland genom att ge företag kommunalt stöd. Till exempel kan en kommun bygga subventionerade lagerlokaler, gå i borgen för ett gynnat företag eller sälja offentlig egendom till underpris.

Sådant stöd är i allmänhet ett brott mot svensk lag. Men varken staten eller en klagande medborgare kan få rättelse. En svensk domstol som konstaterar att ett kommunalt stöd är olagligt har inga sanktioner att tillgripa.

EU kallar dessa stöd för statsstöd. Statsstöd är enligt EU otillåtna så länge de inte är godkända av EU-kommissionen eller tillåtna genom särreglering. EU-kommissionen kan besluta att ett statsstöd ska förbjudas. Då ska stödgivaren återkräva stödbeloppet plus ränta från stödmottagaren.

Som medlemsstat i unionen har Sverige åtagit sig att följa EU:s fördrag. Så sker inte på denna punkt. En svensk klagande kan inte få rättelse i svensk domstol, utan måste gå till EU-kommissionen.

ÅRE KOMMUN gav 2006 ett kommunalt stöd på 4,6 miljoner kronor till Konsum genom en un-

Åre kommun sålde mark till underpris.

derprissatt fastighetsförsäljning. Detta stöd var olagligt både enligt kommunallagen och enligt EU-rätten. Eftersom den svenska lagen är tandlös anmälde Företagarombudsmannen fallet till EU-kommissionen som bestämde att Sverige skulle återkräva stödet. Näringsdepartementet beordrade Åre kommun att återkräva stödbeloppet från Konsum. Det innebär – hur underligt det än verkar – att Åre kommun belönades med nära fem miljoner kronor för sin överträdelse.

Vi har alltså ett system där den felande, till exempel en svensk kommun, riskfritt kan ge olagligt kommunalt stöd till företag som kommunen vill gynna. Det värsta som kan hända är att EU ingriper och bestämmer att kommunen ska få tillbaka pengarna. Företaget som erhåller stödet får ta den ekonomiska smällen och riskerar dessutom en mångårig rättslig process.

I FEBRUARI 2008 sålde Karlskrona kommun mark till underpris. Kommunen borde ha gjort själv-anmälan till näringsdepartementet för vidare befordran till EU-kommissionen. Så skedde inte.

I december 2010 upphävde Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) kommunens beslut, eftersom det bröt mot den svenska kommunallagen. Domstolen underlät att bedöma fallet enligt EU-rätten. Karlskrona kommun beslutade att strunta i Högsta förvaltningsrättens dom.

Ärendet anmälades till EU-kommissionen av Företagarombudsmannen. I april 2011 undrar kommissionen varför Karlskrona kommun inte har återkrävt statsstödet trots att Högsta förvaltningsrätten konstaterat att det var olagligt.

I sitt svar anger Näringsdepartementet att Högsta förvaltningsdomstolen endast konstaterat att stödet bröt mot den svenska kommunal-

Sålde mark till underpris gjorde även Karlskrona Kommun.

Micha Velasco, företagarombudsmannen och jurist vid Den Nya Valfärden.

lagen och att domstolen inte prövat brott mot EU-rätten och att det därför inte finns något "avgörande om att beslutet skulle utgöra statligt stöd". Varför domstolen låter bli att tillämpa EU-rätten och hur kommunen kan strunta i domstolens dom besvarar sig departementet inte med att förklara. Däremot påpekar departementet att det tillsatts en utredning som ska "titta på" möjligheterna att förbättra Sveriges följsamhet vad gäller statsstödsreglerna.

Sannolikt kommer resultatet av Karlskrona-fallet att bli detsamma som i Åre-fallet. EU-kommissionen konstaterar trots den svenska advokatyren att olagligt statsstöd utgått. Den felande kommunen blir belönad och det stödmottagande företaget blir bestraffat.

SVENSK NATIONELL RÄTT är alltså verkningslös mot olagligt offentligt stöd medan EU-rätten är mer kraftfull, men drabbar fel person. Hur kan vi ändra på detta?

En statlig utredning kommer i november 2011 att presentera ett förslag till hur Sverige ska "överväga förändringar i de svenska genomförandereglererna på statsstödsområdet". Utredaren har inom ramarna för detta arbete tagit del av erfarenheter från Den Nya Valfärden som har den bästa och mest heltäckande översikten över vad som rättsligt händer i fråga om statsstöd.

–Det är glädjande att vårt arbete på det här sättet snabbt får praktisk betydelse, säger Micha Velasco på Företagarombudsmannen. Det här kommer att skapa bättre konkurrens och förbättra företagarklimatet. □

Foto: Carl Gustav Lindberg

Melleruds kommun i olaglig hotellaffär

EFTER MÅNGA ÅRS FÖRLUSTER på sammanlagt runt 40 miljoner kronor beslutade Melleruds kommun att sälja Kroppefjälls hotell. Värderingarna av fastigheten var undermåliga och för försäljningen anlät kommunen en försäljningskonsult som var belagd med näringsförbud. Kommunen ignorerade dessutom högre konkurrerande bud. Företagarombudsmannen var ombud vid överklagan av försäljningen vilken förklarades olaglig av förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten upphävde beslutet om försäljning men kommunen vägrar att rätta sig efter domen.

Kokpunkten Västerås

VÄSTERÅS KOMMUN har skrivit ett avtal med Peab om att ge bidrag till äventyrsbadet Kokpunkten. Kokpunkten ska byggas i en fastighet som ägs av Peab och avtalet går ut på att kommunen ger Peab, eller det företag som i sinom tid köper badet, 15 miljoner kronor per år i 25 år i driftsbidrag. En nätt summa om 375 miljoner kronor. Avtalet kan bryta såväl mot lagen om offentlig upphandling som mot statsstödsreglerna och har överklagats till förvaltningsrätten med Företagarombudsmannen som ombud.

Granskade av Företagarombudsmannen

Skellefteå Kraft skickade ut reklam olagligt

ETT LOKALT FÖRETAG kontaktade Företagarombudsmannen för att anmäla att Skellefteå Kraft, genom sin verksamhet Kraftklubben, skickade ut reklam för företagets konkurrent med sina fakturor. Detta kan anses vara ett stöd

till ett enskilt företag vilket är förbjudet enligt kommunallagen. Efter att lokalpressen och Företagarombudsmannen påtalat det olämpliga i agerandet rådfrågade Skellefteå Kraft en advokatbyrå om kampanjens laglighet. Bolaget beslutade sedan att lägga ner Kraftklubben.

Karlskrona kommun förlorade principfall

KARLSKRONA KOMMUN sålde en tomt för fem miljoner kronor trots att ett bud på sju miljoner kronor hade kommit in. Med Företagarombudsmannen som ombud överklagades fallet och avgjordes till slut av Högsta förvaltningsdomstolen som förklarade försäljningen olaglig. Kommunen har beslutat att inte följa domen. Ärendet anmäldes till EU-kommissionen som nu har tillskrivit Sverige för att få klarhet i vissa frågor.

A-kassa satte fiskare i rävsax

EN FISKARE FÖRLORADE SIN FISKELICENS I SEPTEMBER 2010. För att försöka få tillbaka fiskelicensen överklagade fiskaren beslutet. A-kassan påstår att ett överklagande är en så kallad åtgärd inom företaget och anser därför att fiskaren inte står till arbetsmarknadens förfogande. Detta trots att reglerna säger att han har rätt att utföra nödvändiga åtgärder i verksamheten och fortfarande ha rätt till ersättning. A-kassans beslut gör att fiskaren förlorar sin inkomst om han för en process för att rädda sitt företag. I maj backade A-kassan delvis och gav fiskaren rätt till A-kassa efter att den överklagade domen hade meddelats.

Olaglig försäljning av Ängelholm-Helsingborgs flygplats

I SAMBAND MED FÖRSÄLJNINGEN AV ÄNGELHOLM-HELSINGBORGS FLYGPLATS efterskänkte de säljande kommunerna ett lån på 15 miljoner kronor till Peab. Detta utgör ett riktat stöd och är olagligt, något som Företagarombudsmannen har kritiserat hårt. Försäljningen är överklagad till förvaltningsrätten.

Konkurrensverket stämmer Skelleftebuss

FÖRETAGAROMBUDSMANNEN HAR UNDER FLERA ÅR KRITISERAT DET KOMMUNALA BOLAGET SKELLEFTEBUSS för att snedvrída konkurrensen genom att erbjuda bland annat turistbusstjänster. Nya regler i konkurrenslagen som gör det möjligt att förbjuda olaglig kommunal verksamhet trädde i kraft i januari 2010. I samband med ikraftträdandet anmälde Företagarombudsmannen Skelleftebuss till Konkurrensverket som i maj 2011 beslutade att stämna Skelleftebuss för att stoppa företagets olagliga verksamhet.

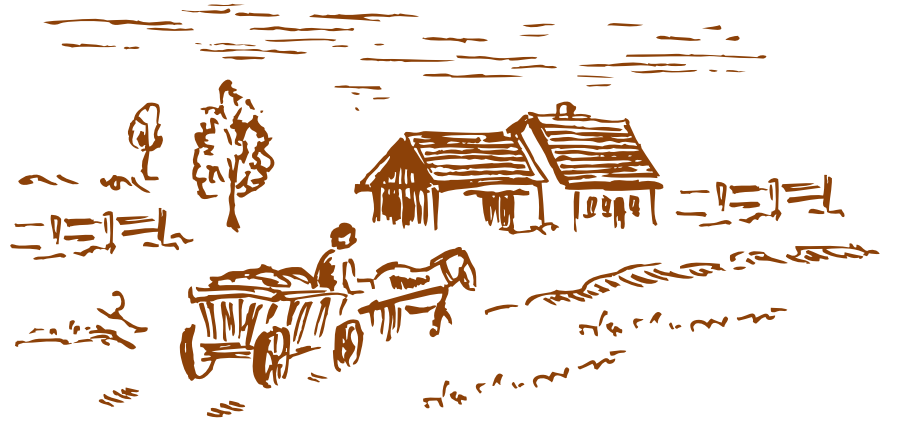

Vimmerby – Astrid Lindgrens värld

I JANUARI 2010 SÅLDE VIMMERBY KOMMUN 70 PROCENT AV AKTIERNA I ASTRID LINDGREN'S VÄRLD för 24,3 miljoner kronor till Saltkråkan AB, trots att bud på både 35 och 40 miljoner kronor hade kommit in. Företagarombudsmannen kritiserade försäljningen och är ombud i målet. Förvaltningsrätten ansåg inte att försäljningen var olaglig, men sedan dess har ny praxis kommit på området. Prövningstillstånd har nu beviljats av Kammarrätten.

Foto: Örjan Karlsson

Krönika Medicin för Sverige

Vi behöver skaparglädje och innovationsanda

IBLAND ÄR DET LÄTT ATT GLÖMMA att vi lever i ett av världens mest framgångsrika länder. I internationella jämförelser framgår det visserligen att vi skulle kunna vässa vår utbildning, förbättra vår infrastruktur och höja kvaliteten i vår välfärd. Men oavsett vad som mäts i globala rankingar så finns vi ändå ofta med i det absoluta toppskiktet.

SÅ HAR DET DOCK INTE ALLTID VARIT och inget säger att det alltid kommer att vara så.

I mitten av 1800-talet var Sverige ett av världens fattigaste länder. Trots att människor slet i sitt anletes svett så levde de under kalla och mörka förhållanden. Kosten var torftig och livet var kort.

Men så hände något. Under andra halvan av 1800-talet genomfördes en rad reformer som la grunden för vår tillväxt och utveckling. Skråväsendet skrotades och människor fick näringsfrihet, tullarna monterades ner och varor kunde fritt passera gränserna, det inrikes passsvänget avskaffades och människor fick röra sig som de ville i landet.

TACK VARE ETT FÖRETAGSKLIMAT I VÄRLDSKLASS kunde Sverige påbörja sin resa från fattig agraration till rikt industrisamhälle. Nu kunde innovatörer och entreprenörer utveckla sina idéer och starta företag. Detta gav upphov till snilleindustrierna – verksamheter som ofta växte sig stora på en bra idé. Åren kring sekelskiftet 1800-1900 grundades också många av de stora och framgångsrika svenska industriföretagen som Scania, Asea, SKF och Pharmacia.

Denna utveckling gjorde det möjligt för människor att få bättre jobb och la grunden för utbyggnaden av välfärdsstaten.

Tack vare låga skatter och enkla regelverk var Sverige ett paradiset för påhittiga företagare och finurliga entreprenörer ända fram till 1900-talets andra del. Mellan 1870 och 1970 växte den svenska ekonomin snabbast i världen tillsammans med den japanska.

I dag står vi inför samma snabba förändringar och utmaningar som för hundra år sedan. Men nu gäller det att ta språnget från industrination till informationssamhälle. Jag är övertygad om att Sverige har fantastiska förutsättningar att fortsätta utvecklas. Den internationella efterfrågan på sådant som vi har komparativa fördelar i – välfärdstjänster, miljöteknik, upplevelseindustri, industridesign och utbildning ökar hela tiden. Men vi kommer bara att lyckas på den globala arenan om vi lyckas skapa ett företagsklimat i världsklass.

DET ÄR DÄRFÖR SOM DET ÄR SÅ VIKTIGT FÖR CENTERPARTIET att skapa bättre förutsättningar för skaparglädje och innovationsanda i hela landet. Det handlar exempelvis om regelförenklningar, reformer på arbetsmarknaden och skattelättnader. För oss står det klart: det var företagare och entreprenörer som lyfte Sverige i historien. Det är dagens entreprenörer och företagare som kan ta Sverige in i framtiden. □

ANNIE LÖÖF
Partiledare för Centerpartiet

– Man glömde liksom bort ämbetsmannahedern och satsade bara på att få in skattepengar till varje pris, säger Jan Thörnhammar, en av Sveriges skatte- och affärsjurister.

I juridikens skymningsland

Varför blir skatteprocesserna allt mer rättsosäkra?

Jan Thörnhammar är en av Sveriges främsta skatte- och affärsjurister. För 30 år sedan började han sin karriär på Skatteverket. Han upptäckte att myndigheten planerade aktioner mot hotell- och restaurangbranschen varpå han etablerade advokatfirma för att försvara hotell- och restaurangägare som fick Skatteverket på sig.

DNV: HUR MÅNGA SKATTEMÅL HAR DU TOTALT VARIT INBLANDAD I?

– Jag vet inte, men åtskilliga hundratal är det genom årens lopp.

VAD ÄR DITT BÄSTA RÅD TILL EN SVENSK FÖRETAGARE?

– Håll dig borta från entreprenad-, städ- och restaurangbranscherna. Och om du prompt ska verka där så se för all del till att du inte anlitar underleverantörer som är mindre företag. Du löper stor risk att få betala det anlitate företagets skatter.

VARFÖR DET? DET RÄCKER VÄL MED ATT KONSTATERA ATT DE LEVERANTÖRER MAN ANLITAR HAR F-SKATTSSEDEL? F-SKATTSSEDELN ÄR JU TILL FÖR ATT EN FÖRETAGARE TRYGGT SKA KUNNA ANLITA EN ANNAN FÖRETAGARE.

– Jo, det var tänkt så när systemet med F-skatt inrättades av den

borgerliga regeringen i början av 90-talet. Det skulle bli enklare att vara företagare. Tanken var att Skatteverket skulle kontrollera att underleverantörerna betalade skatt så att en uppdragsgivare slapp oroa sig.

– Men det funkar inte så. Skatteverket har i praktiken delegerat kontrollfunktionen till uppdragsgivande företag. Om en anlita underleverantör inte betalar skatt jagar Skatteverket regelmässigt i stället det uppdragsgivande företaget som får svårt att värja sig.

DET VERKAR INTE KLOKT. MENAR DU ATT DEN SOM ANLITAR EN UNDERLEVERANTÖR KAN DÖMAS ATT BETALA UNDERLEVERANTÖRENS SKATTER ÄVEN OM DET FINNS F-SKATTSSEDEL?

– Absolut. Det händer hela tiden. Skatteverket har utvecklat ett begrepp som heter "osanna fakturor". Antag att företag A anlitar företag B för att utföra ett byggarbete, att arbetet genomförs och att A betalar faktura från B. Om nu B inte betalar skatt går Skatteverket på A och hävdar att fakturan var osann och inte motsvarar något riktigt arbete. "Ja, men jobbet är ju gjort, det kan ni ju se själva", säger företagare A till Skatteverket. "Det tror vi inte på", säger Skatteverket. "Vi tror att B i själva verket tog ut pengarna från banken och gav dig i handen varefter du använde en del av pengarna till att anlita svart

arbetskraft och stoppade resten i fickan."

– Så kan Skatteverket kräva att A betalar skatt, arbetsgivaravgifter och skattetillägg. Många går i konkurs, stick i stäv mot syftet med F-skattereformen. Många slås ut och kommer aldrig tillbaka som företagare.

DET VERKAR JU HELT ORIMLIGT OM INTE SKATTEVERKET KAN BEVISA SINA MISSTANKAR.

– Skatteverket anser inte att det behövs särskilda bevis. Läran om "osanna fakturor" innebär att företagare A presumeras ha fuskat. Det betyder att man utgår ifrån att om företagare B har fuskat så har företagare A också gjort det – kanske för att B är medellös, medan A har pengar som kan tas i anspråk. I andra sammanhang skulle man kalla det maffia-metoder.

MEN EN FÖRETAGARE KAN VÄL FRÅGA SKATTEVERKET VILKET SLAGS KONTROLL HAN SKA GÖRA AV EN UNDERENTREPRENÖR FÖR ATT SÄKERT SLIPPA EFTERRÄKNINGAR?

– Det går inte heller. Jag hade en klient som för säkerhets skull kontrollerade med Skatteverket om en tilltänkt underleverantör hade något otalt med Skatteverket. Det hade inte underleverantören. Men det hjälpte inte. Klienten åkte dit för att underleverantören senare lät bli att betala skatt.

OK, SKATTEVERKET KANSKE INTE ÄR SÅ PETNOGA MED BEVISNINGEN, MEN DET FINNS JU ÄNDÅ DOMSTOLAR.

– Här är det riktigt allvarligt i det svenska systemet. Förvaltningsdomstolarna viker sig häpnadsväckande ofta för Skatteverkets lösa antaganden. Domstolarna avger fällande domar grundade på misstankar, inte på bevis.

DET LÅTER JU HELT RÄTTSLÖST!

– Det är inte helt rättslöst, för det förekommer naturligtvis korrekta domar. Men det är rättsosäkert. En företagare kan aldrig veta hur en domstol kommer att resonera. Det är som att dra lott. Jag har sett hur företagare fått sina liv slagna i spillror för att domstolarna inte besvärat sig med att följa reglerna för bevisbedömning. Jag har också hört företagare som brister i gråt när jag ringt och sagt att vi vann efter att ha varit i sju instanser.

HUR TÄNKER DOMSTOLARNA NÄR DE SLARVAR PÅ DET VISET?

– Jag vet inte. Jag tror att de är så övertygade om att företagare fuskar med skatten att det inte behövs så mycket bevis.

OM VI SKA VARA HELT UPPRIKTIGA SÅ FINNS DET VÄL EN HEL DEL FUSK...

– Det må väl vara. Men det är inget skäl att en enskild företagare ska dömas trots att det saknas övertygande bevis. Rättssäkerheten är

grundbulten i ett rättssamhälle. I ett rättssamhälle ska varje individ vara skyddad mot rättsövergrepp från statens sida. Här brister det.

HAR DET ALLTID VARIT PÅ DET HÄR SÄTTET?

– Svårt att säga, men jag har en känsla av att en ny och hårdare anda etablerades på Skatteverket för tjugo år sedan. Man glömde liksom bort ämbetsmannahedern och satsade bara på att få in skattepengar till varje pris. Det nyliberala penningintresset drabbade inte bara näringslivet, utan myndigheterna också.

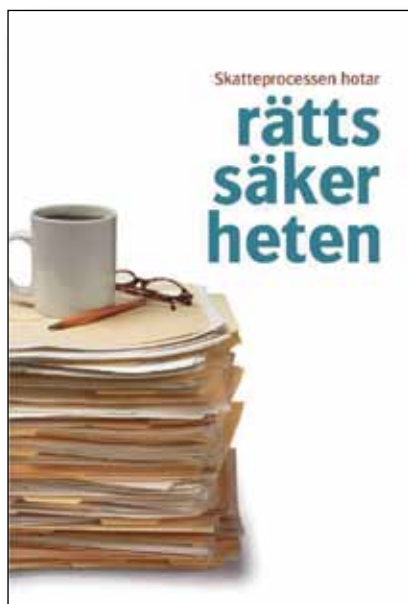
VAD KAN MAN GÖRA ÅT PROBLEMEN?

– Det beror väl på vem "man" är. Jag tror att vi advokater som vet hur det ligger till bör sprida kunskapen så gott det går. Det blir ingen ändring förrän fler människor blir medvetna om missförhållandena. Folk i allmänhet har svårt att tro att det ser ut som det gör. Man vill hellre tro att domstolsväsendet fungerar som det ska och att alla dömda är skyldiga. Här behövs information, transparens och upplysning, säger Jan Thörnhammar. □

Företagare offer för rättsosäkerhet

Enligt en rapport från Företagarombudsmannen driver Skatteverket runt 900 onödiga rättsprocesser mot företagare varje år. Rättsosäkerheten är stor och processerna medför konkurser, ansemliga kostnader och personliga tragedier för många företagare.

RAPPORTEN "SKATTEPROCESSEN HOTAR RÄTTSSÄKERHETEN" visar att större delen av de onödiga skatteprocesserna beror på att Skatteverket påför företagaren skatt utan att vara tillräckligt säker på sin sak. Trots att bevisningen ofta är tunn eller obefintlig tvingar det företagaren att försvara sig mot Skatteverket i domstol.

Förvaltningsdomstolarna har ibland svårt att tillämpa ens de, jämfört med allmänna domstolar, låga beviskrav som faktiskt gäller. Detta leder till att Skatteverket kan få rätt trots att det i vissa fall inte har mycket mer än spekulationer och lösa antaganden att luta sig mot. Osäkerheten runt beviskraven gör att skatteadvokater och experter får en besvärlig arbetssituation

och svårigheter med att ge företagare klara besked i skattefrågor. Företagare går in i skattemål utan att ha en aning om hur de kommer att sluta. Att Skatteverket ibland får rätt trots stora luckor i bevisningen leder till att företagare dessutom ofta upplever sig vara helt rättslösa.

Något som förvärrar situationen för skattskyldiga är att det inte erbjuds rätts hjälp i skattemål. Även när en företagare vinner en skatteprocess slutar det ofta med stora ekonomiska bekymmer. Ersättningen från Skatteverket för rättegångskostnader var år 2008 i snitt 4 000 kronor per skattemål. Det räcker till cirka två timmars advokathjälp och är oftast en bråkdel av den totala kostnaden. Många företagare väljer troligen att betala för hög skatt hellre än att försöka bevisa sin oskuld vilket ibland kan vara utsiktslöst. Det kan bli billigare i slutändan. □

Rapporten **Skatteprocessen hotar rättsäkerheten** hittar du på: www.dnv.se

Öppet brev till socialförsäkringsminister

Ulf Kristersson

Bäste Ulf,

Grunden för det svenska socialförsäkringssystemet är att medborgarna solidariskt via skatten ska betala för den ekonomiska trygghet vem som helst kan behöva om hon till exempel blir sjuk. Det kan vara rimligt.

Men när det gäller sjuklön är systemet felkonstruerat. Där har betalningsbördan inte lagts på hela skattebetalarkollektivet, utan på en viss grupp särskilt utpekade, nämligen arbetsgivarna. **Arbetsgivarna har nästan aldrig något ansvar för sjukfallen och ändå döms de att betala två veckors sjuklön åt sina anställda.**

Det finns ingen reson i detta. **Varför ska en arbetsgivare betala för att en anställd skadat sig i en ishockeymatch eller blivit förkylningssmittad av sina barn som fått snuvan med sig hem från dagis?** Det hade varit rimligare att idrottsklubben eller dagiset betalade sjuklönen. Eller varför inte lika gärna lägga bördan på någon annan godtyckligt utvald organisation som inte heller har ansvar för sjukfallet, till exempel Sveriges Radio eller Folkpartiet eller AB Storstockholms Lokaltrafik?

Till felet hör att arbetsgivaren ofta drabbas orimligt hårt. **Ta taxiåkaren med en insjuknad anställd. Plötsligt halveras intäkterna och räcker bara till en lön. Då tvingas arbetsgivaren gå utan lön i två veckor för att den sjuke ska få den ersättning staten bestämt att åkaren ska betala. Men om åkaren själv blir sjuk är det ingen annan som betalar sjuklön åt honom, utan den får han själv stå för.** Blir det krona vinner den anställda och blir det klave förlorar arbetsgivaren.

Egentligen borde arbetsgivarna inte betala någon sjuklön alls. Ett oavvisligt krav är dock att arbetsgivaransvaret vid anställds sjukdom minskas från två veckor till en.

Vänliga hälsningar

Patrik Engellau

Patrik Engellau

den
nya
välfärden

Är Sverige korrupt?

Sverige ligger på fjärde plats i den internationella hederlighetsligan enligt Transparency International. Men det betyder inte att korruption och maktmissbruk inte förekommer, det visar bland annat den aktuella korruptionshärvan i Göteborg.

En som har bra möjligheter att bedöma frågan är Pär Cronhult, som i 17 år har varit chefjurist vid Konkurrenskommissionen. Konkurrenskommissionen utreder och bedömer varje år ett trettiotal beslut eller åtgärder av myndigheter, för det mesta för brott mot lagen om offentlig upphandling (LOU). Ungefär hälften av fallen drivs vidare till domstol, inte minst för att rättspraxis ska utvecklas.

Är Sverige korrupt?

–Det är en svår fråga. Jag tror inte att det är särskilt vanligt med den råaste formen av korruption, där någon betalar en tjänsteman en massa pengar under bordet för ett önskat beslut. Men det finns så många mildare former, där vänskapsband och gamla vanor är nog inblandade, och sådant finns det en hel del av.

Har det inte alltid varit så?

–Jo, absolut. I den bemärkelsen kan man säga att korruptionen tidigare varit institutionaliserad. På den tiden när Televerket bara hade en leverantör, nämligen Telefonaktiebolaget L M Ericsson, var det samma personer som gjorde affärer år efter år. Upphandlingar förekom knappast. Det var samma sak med Statens Järnvägar och ASEA.

–Det fanns kommuner där ett visst renhållningsföretag skötte sophämtningen år efter år och andra kommuner där ett annat renhållningsföretag gjorde likadant, utan att företagen någonsin konkurrerade med varandra. Det är klart att man skötte affärskontakterna på ett sätt som vi i dag skulle rynka på näsan åt, till exempel flotta julkorgar med rökt lax och persikor i konjak och ibland till och med champagne och kaviar eller intressanta "studieresor" till exotiska resmål.

Så du menar att det har blivit bättre?

–Nja, det har väl blivit annorlunda. Framför allt har lagen om offentlig upphandling förändrat situationen. Nu är myndigheterna skyldiga att upphandla efter ett detaljerat regelverk. Det går inte längre med tjuogoåriga kontrakt. Gamla ovanor blir därmed plötsligt synliga. Man tvingas dra in på julkorgarna och de eleganta middagarna i samma takt som toleransen minskar för sådant. Dessutom har polisen skärpt bevakningen. Till exempel inrättades nyligen en central enhet mot mutbrott och bestickning inom Rikspolisstyrelsen.

Myndigheterna och inte minst kommunerna myglar ibland och småfuskar för att dölja att de inte lyckats följa de nya strängare reglerna.

Glädjande, alltså.

–Ja, men ett möjligen växande problem är att myndigheterna, inte minst kommunerna, ibland myglar och småfuskar för att dölja att de inte lyckas följa de nya och strängare reglerna.

Har du något exempel?

–För ett par år sedan undersökte

jag en kommun som gjort fel i en upphandling av taxi- och transporttjänster. I skriftväxlingen inför rätten visade kommunen plötsligt upp ett protokoll från ett sammanträde som styrkte deras version av vad som hade hänt. Jag blev misstänksam och begärde ut protokollet elektroniskt. Det var ett Worddokument och det framgick

av loggfilen att dokumentet var en efterkonstruktion. Det hade skapats just före rättegången. En förfalskning, kort sagt.

–Just nu håller jag på med ett snarlikt fall av processbedrägeri. Det handlar om ett universitet i norra Sverige som åberopade ett dokument som gav sken av att ha kommit till mer än ett halvår tidigare. Vid en närmare kontroll av loggfilen visade sig emellertid dokumentet ha skapats en vecka efter det att jag dragit fallet till domstol.

Hur kommer det sig att de ger dig sådana dokument som är så lätta att avslöja?

–Det där är ett problem i sig. Det här senaste dokumentet nekade universitetet först att lämna ut. Först efter påtryckningar fick jag del av själva datafilen, kanske hade universitetet fått kalla fötter. Ofta vägrar myndigheterna att lämna ut handlingar trots att de måste göra det enligt offentlighetsprincipen. De påstår till exempel att de inte har handlingarna eller att de förkommit eller att det inte alls varit fråga om handlingar, utan bara lösa tjänsteanteckningar som inte behöver lämnas ut.

–Det här är mycket vanligt och det gör att man inte alltid kan kontrollera myndigheterna berättelser, trots att man ibland stöter på uppgifter som verkar vara efterkonstruktioner eller rena falsifikat.

Hur vanligt är det där?

–Svårt att säga, men jag skulle tro att det finns något skumt i kanske så mycket som tio procent av de fall jag undersöker.

Voffor gör di på detta viset?

–Det är väl mänskligt. De försöker dölja sina misstag. Många myndigheter lever i en föreställning av ofelbarhet, vilket kan medföra att de frestas att dölja ett fel med ett ofta betydligt större fel, eller till och med brottslig gärning. Det kan förstås vara något allvarligt de vill gömma undan, men det kan också vara allmänt slarv som de helst inte vill visa upp. Ljuger de en gång så måste de kanske ljuga en gång till och så blir det en härva av någonting som ursprungligen kanske var ganska litet. Eller stort... □

Pär Cronhult, en av landets ledande experter på upphandlingsfrågor.

FAKTA:**Konkurrens-
kommissionen**

Det görs många fel när kommuner, myndigheter och landsting upphandlar varor och tjänster. Oavsett om det offentliga gör fel av brist på kunskap, eller för att man vill handla med ett visst företag snedvrids konkurrensen och vissa företag gynnas på bekostnad av andra. För att komma tillrätta med problemen inrättade Den Nya Valfärden 1994 den oberoende expertgruppen Konkurrenskommissionen för att bevaka och uppmärksamma snedvridning av konkurrens med offentliga medel. Sedan starten har runt 600 utredningar genomförts. Konkurrenskommissionen har genom åren varit drivande i flera lagändringsförslag för att på olika sätt förbättra företagarklimatet, men mycket återstår att göra. Bland annat driver Konkurrenskommissionen frågan om att beslut i kommunala bolag ska gå att överklaga samt att kommunalt domstolstrots motverkas genom kraftfulla sanktioner i särskild lagstiftning.

KONKURRENSKOMMISSIONENS LEDAMÖTER ÄR:

Inger Ridderstrand-Linderoth (ordförande)
Tidigare stadsjurist, Stockholm Stad

Sigvard Berglöf
Tidigare regeringsråd

Patrik Engellau
Ordförande tankesmedjan Den Nya Valfärden

Erik Nerep
Professor i handelsrätt vid Handelshögskolan i Stockholm

Lennart Palm
Tidigare VD, Näringslivets regelnämnd

Per-Arne Sundbom
Tidigare konkurrensråd vid Konkurrensverket

Föredragande i kommissionen:

Pär Cronhult
Chefjurist vid Den Nya Valfärden

Vill du veta mer eller anmäla ett ärende?

Kontakta Pär Cronhult. Konkurrenskommissionen tar inte betalt för sina utredningar och som anmälare kan du givetvis vara anonym.

Konkurrenskommissionen
Box 5625
114 86 Stockholm

Tfn: 08-545 038 18
Fax: 08-611 35 62

www.dnv.se
E-mail: kko@dnv.se

Insnöad upphandling i Malmö

Trots att snö faller i Malmö så gott som varje år väntade kommunen till i slutet av september med att ordna en del av förra vinterns snöröjning. I stället för att upphandla tjänsten i konkurrens med andra företag direkttilldelades en del av tjänsterna till ett lokalt företag vars ägare var bekant med den person som var ansvarig för snöröjningen i kommunen.

Intervjuer i Sydsvenska Dagbladet har det tydligt framgått att upphandlingschefen i Malmö inte tycker det är någonting konstigt att bryta mot lagen om offentlig upphandling.

”VI HAR BRUTIT MOT LAGEN i flera fall”, sade upphandlingschefen i februari 2011. Att han inte ansåg att lagbrotten var någonting att hetsa upp sig för framgick tydligt:

– Jag kan ju ta in Silbersky, så lägger åklagaren ner fallet efter tio minuter. Vi har sett det så många gånger, påpekade han bland annat.

Upphandlingschefens attityd sätter käppar i hjulet för Malmös möjligheter att genomföra lagliga upphandlingar. Bristen på konkurrens skadar företagarklimatet i kommunen och att upphandlingschefen så tydligt accepterar att uppdrag direkttilldelas ett företag med personliga kontakter inom kommunen ökar dessutom risken för korruption. Kommunens revisorer har i en rapport som publicerades under våren 2011 uppdragat allvarliga brister när det gäller kommunens upphandlingsrutiner, särskilt med avseende på den tekniska förvaltningen.

KONKURRENSKOMMISSIONEN KRITISERADE kommunen för bristen på upphandling i konkurrens och direkttilldelningen förklarades olaglig av förvaltningsrätten. Denna

dom prövas för närvarande i kammarrätt. Om Malmö stad fällt även i kammarrätten riskerar staden att få betala en straffavgift för direkttilldelningen. Enligt de nya reglerna om återgång av prestationer riskerar också det gynnade företaget att få betala tillbaka de pengar som utbetalats för tjänsterna. □

Ny lag tvingar kommunerna att upphandla

Kommuner vill ofta och gärna köpa tjänster från företag de själva äger och det är inte sällan som dessa företag

dessutom är ute och konkurrerar på den öppna marknaden. Ett kommunalt företag som konkurrerar på den öppna marknaden har en stor konkurrensfördel i jämförelse med motsvarande privatägda företag. Det kommunala företaget har skattebetalarnas pengar i ryggen och kan i vissa fall lägga sig på en prisnivå långt under sina privata konkurrenter.

För att förhindra att kommunerna snedvrider konkurrensen har de så kallade Teckalkriterierna sedan ett

drygt år tillbaka införts i svensk lag. Bestämmelsen klarlägger att kommuner och andra myndigheter inte får köpa varor eller tjänster direkt från sina egna företag om företagen också är ute och konkurrerar på marknaden. I stället måste de genomföra en offentlig upphandling, där även andra företag får vara med och lämna anbud. Härigenom motverkas bland annat möjligheter till kommunal korssubventionering.

– Teckalkriterierna består av två delar. För det första krävs det att den upphandlande myndigheten, exempelvis en kommun, utövar en långtgående kontroll över det fö-

retag som det handlar om. För det andra får företaget enbart i marginell omfattning vara verksamt med försäljning till andra än sina ägare.

BESTÄMMELSEN INNEBÄR att många kommunala företag kan komma att antingen bli tvungna att sluta med sin privata försäljningsverksamhet eller tvingas till att bevisa sin effektivitet vid offentlig upphandling, säger Pär Cronhult, chefjurist vid Konkurrenskommissionen. □

Ordlista: Med korssubventionering avses att någon betalar överpris för viss produktion och därigenom möjliggör att avsättningen av annan produktion kan ske på en konkurrensmarknad till underpris.

Statligt företag tvingar upp taxipriset

I våras höjdes priset på att åka taxi från Arlanda – i alla fall för dig som förbeställt bilen. Prishöjningen orsakades inte av ökade bränslepriser eller ökade vinstmarginaler hos taxibolagen utan av att det statliga bolaget Swedavia, som äger och driver bland annat Arlanda, tvingade på bolagen kostnader för nya tjänster. Tjänster som de varken behövde eller hade bett om.

Swedavia har huvudansvaret för Arlanda flygplats. Driften och organiserandet av bland annat taxikön upplåter Swedavia till det privata företaget EuroPark. Sedan i våras har Europark, på uppdrag av Swedavia, infört vissa ändringar som har ökat kostnaderna för taxibolagen att hämta kunder på Arlanda väsentligt.

TIDIGARE BETALADE taxibolagen 35 kronor i serviceavgift till EuroPark och kunde då gå in i avgångshallen och möta kunderna med

namnskylt, men i våras inrättade EuroPark en obligatorisk förbeställningsdisk som ska centralisera förmedlingen mellan kunder och förare. En kund som har förbeställt en taxi ska nu vid ankomst gå till disken som i sin tur kallar fram en bil till kunden. För detta betalar bolaget 25 kronor extra per hämtning, en höjning med 71 procent jämfört med de 35 kronor som betalades tidigare. Alternativt kan kunden bli hämtad med skylt precis som tidigare, men för detta avkrävs taxibolaget på ytterligare 25 kronor – en kostnadsökning på 143 procent. På detta kommer dessutom moms. Det innebär att Swedavia och EuroPark tar ut upp till 106 kronor per resa från taxikunderna.

– SWEDAVIA HAR ENSAMRÄTT att driva Arlanda flygplats och har en dominerande ställning på marknaden, säger Pär Cronhult, chefjurist vid Konkurrenskommissionen. Att påtvinga svagare aktörer en förbeställningsdisk som de varken har efterfrågat eller har behov av förefaller helt obefogat. Att sedan kräva att de taxiföretag som inte utnyttjar förbeställningsdisken dessutom ska betala ytterligare en

avgift för att hämta upp sina kunder som de alltid har gjort tidigare, med skylt, är magstarkt. I synnerhet som skylthämtningen helt och hållet organiseras av taxiföretagen och inte innebär någon kostnad för Swedavia eller EuroPark.

VARKEN SWEDAVIA ELLER EUROPARK har hittills visat någon kostnads-kalkyl eller andra bärande argument som kan motivera de nya kostnaderna. I uttalanden i media av presschefen för Swedavia Arlanda går huvudintäkterna bland annat till att driva systemet och till att betala för höga juristarvoden efter att taxibolag dragit företaget inför Marknadsdomstolen.

– Kostnaden för juristarvoden kan nog visa sig att öka ännu mer nu när Konkurrenskommissionen i samarbete med en advokatfirma hjälper ett drabbat taxiföretag att stoppa Swedavia från att missbruka sin dominerande ställning på marknaden, säger Pär Cronhult. Det nya systemet framstår som ett sätt att pumpa pengar ur taxibolagen för att täcka upp för utgifter som Swedavia borde täcka på annat sätt. □

Han jobbar för rättvis konkurrens

Per-Arne Sundbom är ny ledamot av Konkurrenskommissionen. Hans gedigna karriär som bland annat konkurrensråd på Konkurrensverket borgar för att ge kommissionen ett tillskott som heter duga.

Varför har du engagerat dig i Konkurrenskommissionen?

– Först vill jag säga att en väl fungerande konkurrens mellan företagen ger varor och tjänster med hög kvalitet och låga priser till nytta för samhälls-ekonomin och konsumenterna. Dessa positiva effekter förutsätter dock att det finns en effektiv lagstiftning för att hindra att till exempel myndigheter agerar i syfte att begränsa konkurrensen eller sätta denna ur spel genom att gynna vissa företag. Jag har följt kommissionens ärenden och beslut under många år och fått bekräftat att kommissionen alltid, med något enstaka undantag, gjort en korrekt juridisk analys av ifrågasatta överträdelser av bland annat upphandlings- och statsstödsreglerna. Efter att ha slutat på Konkurrensverket kan jag nu som ledamot av kommissionen följa utvecklingen. Min förhoppning är att mina erfarenheter kan bidra till kommissionens arbete att få en effektiv konkurrens vid bland annat offentlig upphandling.

Vad tycker du är Konkurrenskommissionens viktigaste uppgift?

– En viktig uppgift är att utveckla rättspraxis för berörda regelverk. En minst lika angelägen uppgift är att i domstol stödja företag, inte minst de små, som diskriminerats av myndigheter genom att dessa inte följt reglerna. Här är det även angeläget att överträdelser av kommunallagens kompetensregler uppmärksammas. Sådana regelbrott kan till exempel vara att en kommun börjat konkurrera om de privata företagens kunder. Effekten kan bli att konkurrensen snedvrids på grund av att kommunens verksamhet subventioneras med skattemedel. Det är dock svårt för företaget att få sin sak prövad i domstol med hänsyn till kommunallagens regler. Kommissionens insatser kan här vara ett viktigt komplement till Konkurrensverkets tillämpning av konkurrenslagen.

– En slutsats måste bli att kommissionens arbete är i samklang med statsmakternas ambitioner att underlätta etablering av och tillväxt för små företag. Av detta kan följa nya produkter, ökad konkurrens och sysselsättning.

Vilken skillnad tror du att Konkurrenskommissionens arbete kan göra på lång sikt?

– Det kan vara svårt att utvärdera nyttan av olika konkurrensfrämjande insatser. Men klart är att kommissionen ger nämnda konkurrensfrågor ökad uppmärksamhet. Det medför i förlängningen att kommissionen bidrar till bättre regelefterlevnad och därmed ökad samhälls- och konsumentnytta.

Varför är det viktigt att offentliga upphandlingar går rätt till?

– De offentliga inköpen omsätter årligen hundratals miljarder kronor och enligt vissa beräkningar över 500 miljarder per år. Beloppet utgör närmare 20 procent av hela den svenska nationalprodukten (BNP). Undersökningar visar att upphandling med konkurrens om de offentliga inköpen medför betydande besparingar för den offentliga sektorn. Förutom de lägre kostnaderna för inköp får man inte bortse från att upphandlingar i konkurrens kan bidra till ökad effektivitet och dynamik i näringslivet och där företag utvecklas till nytta för hela samhälls-ekonomin.

Vad är det som gör att det så ofta blir fel vid offentliga upphandlingar?

– Det bör först sägas att upphandlingsreglerna inte är direkt enkla och det kan säkert ibland bidra till att upphandlande myndigheter gör fel. Kommissionen tar dock inte upp mindre regelöverträdelser utan inriktar sig främst på de grova felen där konkurrensen vid upphandlingen till stor del eller helt har satts ur spel. Men att det fortfarande görs så många allvarliga misstag och ibland rentav medvetna överträdelser har många orsaker. Här ska nämnas några. För det första har myndigheterna inte alltid satsat på att bygga upp nödvändig kompetens på upphandlingsområdet. För det andra finns det fortfarande myndigheter, främst kommuner, som via inköpen vill gynna ett specifikt eller lokalt företag trots att detta strider mot upphandlingsreglerna. För det tredje ställs ofta krav vid upphandling för att nå samhällsmål som inte omfattas av huvudsyftet med upphandlingsreglerna och som har dålig koppling till föremålet för upphandlingen. Sådana krav begränsar ofta konkurrensen och kan vara oförenliga med upphandlingsreglerna, en fråga som behandlats i Konkurrensverkets nyligen publicerade rapport Mat och marknad – offentlig upphandling (2011:4).

JO riktar skarp kritik mot Simrishamn och Tomelilla

2008 KOM EN DOM FRÅN REGERINGSRÄTTEN (numera Högsta förvaltningsdomstolen) som sade att Simrishamn och Tomelilla kommuner var skyldiga att upphandla sin avfallsförbränning, som hittills uppdras direkt till ett bolag de själva äger. Kommunerna struntade i Regeringsrättens dom och fortsatte att köpa tjänsterna olagligt. Händelsen JO-anmälades varpå JO riktade skarp kritik mot kommunerna för domstolstrots och uttalade att det var anmärkningsvärt att kommunerna inte synes ha insett det olämpliga i sitt agerande utan i stället öppet hävdade att Regeringsrätten, landets högsta förvaltningsdomstol, har meddelat felaktiga domar. Kommunerna har fortfarande inte genomfört en ordentlig upphandling av avfallstjänster. För närvarande granskas kommunernas lag- och domstolstrots av EU-kommissionen som överväger att dra Sverige inför EU-domstolen för fördragsbrott.

Foto: Canstock

Uddevalla gynnar eget bolag

I STÄLLET FÖR ATT FÖLJA LAGEN om offentlig upphandling (LOU) gav Uddevalla kommun ett avtal om avfallsförbränning direkt till ett eget bolag, Uddevalla Energi AB som konkurrerar i betydande omfattning på den allmänna marknaden.

Foto: Canstock

Att ge kontraktet direkt till Uddevalla Energi innebär dels att andra företag utesluts från att lägga anbud på tjänsten, dels att Uddevalla Energi får konkurrensfördelar och möjlighet till korssubventionering avseende sina övriga tjänster.

Konkurrenskommissionen kritiserade handlandet som rätteligen skulle ha genomförts efter en offentlig anbudsinfördan. Frågan ligger för närvarande hos Högsta förvaltningsdomstolen, som överväger om de ska pröva målet.

Sigtuna upphandlade livsmedel olagligt

SIGTUNA KOMMUN klagade i en livsmedelsupphandling att runt 10 procent av maten skulle upphandlas direkt från lokala producenter. Inköpen skulle göras som en del i den pedagogiska skolundervisningen och värdet uppgick till runt 7,6 miljoner under en period av fyra år. Direktupphandlingarna bröt mot några av de mest grundläggande av gemenskapsrättens principer, bland annat likabehandlings- och icke-diskrimineringsprinciperna. Dessutom uppställde Sigtna ett geografiskt handelshinder vilket enligt Konkurrenskommissionen är fullständigt oacceptabelt. Handlandet har härefter bedömts av förvaltningsrätten som förordat att upphandlingen ska göras om. Avgörandet har ännu inte vunnit laga kraft, utan prövas nu av kammarrätt.

Sollefteå ställer orimliga krav

I EN UPPHANDLING AV KONTORS-MATERIAL KRÄVDE SOLLEFTEÅ KOMMUN dels att leverantören skulle kunna leverera senast påföljande vardag och dels att anbudsgivaren måste redovisa sina inköpspriser. Konkurrenskommissionen kritiserade kravet på snabb leveranstid eftersom det utesluter många företag som är verksamma i andra delar av EU och därmed strider mot en av EU-rättens viktigaste principer likabehandlingsprincipen. När det gällde kraven på att redovisa inköpspriserna kan detta inte anses ha någon betydelse för inköpet och även detta kritiserades. Förvaltningsrätten fastslog att detta krav strider mot LOU eftersom krav på redovisning av företagshemligheter inte får förekomma. Upphandlingen har härefter gjorts om. Denna gång utan att de olagliga kraven var med.

Foto: Canstock

Göteborgs kommun gav ett otillåtet statsstöd

GÖTEBORGS KOMMUN gav det kommunägda företaget Renova AB, som konkurrerar på den allmänna marknaden, en kommunal borgen på drygt 544 miljoner kronor. Enligt såväl kommunallagen som EU:s bestämmelser får stöd inte ges till enskilda företag, varken direkt ekonomiskt stöd eller indirekt som genom en kommunal borgen. Ett stöd ska förhandsanmälas till EU som ska godkänna stödet innan det får beslutas eller verkställas. Kammarrätten fällde Göteborgs kommun och fastställde att den fördelaktiga överenskommelsen snedvred konkurrensen – den skulle därför ha anmälts till EU innan den beslutades. För närvarande behandlas frågan av EU-kommissionen.

Örnsköldsvik kör i diket i transport-upphandling

ÖRNSKÖLDSVIKS KOMMUN bröt vid en upphandling av transporttjänster mot ett antal grundläggande upphandlingsprinciper. Dels talade inte kommunen om på vilka kriterier tilldelningen skulle ske, dels avvek förfrågningsunderlaget från annonsen om upphandling och dels avvek upphandlingens kontraktstid på sju år från huvudregeln om avtal på max fyra år. Förvaltningsrätten klargjorde att upphandlingen var felaktig och har beordrat att upphandlingen görs om. Även den nya upphandling som härefter genomförts har kritiserats och ligger hos förvaltningsrätten för prövning.

Granskade av Konkurrenskommissionen

Malmö högskolas mat-upphandling en enda röra

VID TILLDELNING AV TJÄNSTEKONTRAKT FÖR DRIFT AV HÖGSKOLERESTAURANGER

bakade Malmö högskola även in en olaglig direktupphandling av matlagningstjänster för eget behov. Den delen av affären borde ha upphandlats enligt lagen om offentlig upphandling. Det slutar dock inte där. Till grund för

det slutliga beslutet lades en hemlig provätning vilket strider mot lag dels eftersom anbudsgivarna inte fått reda på den i förväg, men också eftersom ett beslut grundat på en "provätning" riskerar att bli godtycklig. Att det företag som i slutänden fick upphandlingen inte var samma företag som skötte restaurangen som vann avtalet bidrog ytterligare till röran. Frågan huruvida det över huvud taget ska vara möjligt att pröva Malmö högskolas aktuella överträdelse i svensk domstol ligger för närvarande hos Högsta förvaltningsdomstolen som överväger om de ska pröva målet.

Härnösands kommun struntar i lagen

I ETT MÅL SOM RÖRDE OTILLÅTET STATSSTÖD lovade Härnösands kommun att en beslutad markaffär varken kunde eller skulle genomföras innan domstolarna slutligen hunnit pröva affärens laglighet. På grund

av kommunens utfästelse stoppade inte domstolarna försäljningen. Kommunen genomförde härefter i hemlighet affären, mitt under pågående domstolsprövning. Trots att såväl förvaltningsrätt som kammarrätt senare upphävde markförsäljningen som olaglig, fanns det ingenting som längre kunde göras åt saken. Marken hade redan övergått till köparen som hade påbörjat byggnation. Detta är ett sorgligt fall av kommunalt domstolstrots som riskerar att underminera rättsmedvetandet.

Godtycke styr i Gävleupphandling

I EN UPPHANDLING SOM GÄLLDE EN MEDARBETAR-UNDERSÖKNING lät Gävle kommun kriteriet uppdragets genomförande vara avgörande. Några riktlinjer för bedömningen av kriteriet hade inte redovisats i förväg. Den som i slutänden vann visade sig vara runt 60 procent dyrare än den andra aktuella anbudsgivaren. Konkurrenskommissionen kritiserade Gävle kommun för att ha gett kontraktet till ett företag utan att kunna redovisa varför. Efter kommissionens utredning förordnade förvaltningsrätten att upphandlingen skulle göras om vilket nu är gjort.

Bostadsbolag direktupphandlade olagligt

FLERA AV GÖTEBORGS BOSTADSBOLAG bröt mot lagen om offentlig upphandling och gav avtal om försäkringstjänster till det kommunägda försäkringsbolaget Göta Lejon. Sedan i juli förra året kan ett avtal som direkttilldelats olagligt ogiltigförklaras och när det gäller försäkringar kan detta visa sig vara olyckligt. Avtalets ogiltighet innebär nämligen att alla avtalsskyldigheter upphör retroaktivt. Efter att detta uppmärksammats av bostadsbolagen verkar de ha insett faran och genomförde en upphandling i konkurrens för 2011. I upphandlingen visade det sig dessutom att bästa anbud inte lades av Göta Lejon utan av ett privat försäkringsbolag.

Förvaltningschef gynnade nära anhörigs bolag

MJÖLBY KOMMUN TECKNADE ETT KONTRAKT med ett bolag som tillhörde en nära anhörig till förvaltningschefen utan att först ha genomfört en upphandling i konkurrens. Kontraktet avsåg genomförandet av ett projekt mot ungdomsarbetslöshet. Förvaltningschefen var inblandad i såväl handläggning som föredragning i ärendet och jävssituationen framstod som uppenbar. Bristen på offentlig upphandling riskerar att snedvrider konkurrensen vilket i sig motiverade kritik. Den uppenbara jävssituationen gjorde att Mjölby kommun inte kunde undgå allvarlig kritik från Konkurrenskommissionen. Politikerna i kommunstyrelsen beslutade sedermera att ge förvaltningschefen en skriftlig varning.

Konsumentverket uteslöt anbudsgivare

I EN UPPHANDLING som gällde bland annat en enkätundersökning uteslöt Konsumentverket en anbudsgivare utan stöd i lag. Förfrågningsunderlaget krävde att anbudsgivarna lämnade referenser, vilket företaget också hade gjort. Konsumentverket uteslöt sedan anbudsgivaren eftersom denne inte lämnat någon beskrivning av tidigare utförda tjänster, trots att detta krav inte gick att utläsa av förfrågningsunderlaget. Konsumentverket kritiserades av Konkurrenskommissionen för att ha utformat förfrågningsunderlaget på ett så luddigt sätt att upphandlingen varken kunde kallas för öppen eller förutsägbar. Efter kommissionens utredning har förvaltningsrätten bestämt att rättelse ska ske på så sätt att den klagande leverantören ska få sitt anbud prövat, alternativt lämnas möjlighet till att komplettera sitt anbud. Upphandlingen har härefter rättats i enlighet med rättens anvisningar.

Öppet brev till arbetsmarknadsminister

Hillevi Engström

Bästa Hillevi,

Det är tydligt att du inte tycker det är viktigt att göra några större förändringar i arbetsrätten.

Men jag kan försäkra dig om att arbetsrätten är en besvärande och levande realitet för majoriteten av landets företagare, särskilt småföretagarna. **Vi som förväntas skapa nya jobb och avskaffa arbetslösheten och utanförskapet, vi berörs definitivt av arbetsrätten.**

Vi tänker oss för både en och två gånger innan vi ens börjar fundera på att nyanställa.

Du har förstås hört det gamla företagarskämtet om att det är lättare att bli av med sin fru (eller man) än en anställd. Men det är inget skämt, utan sanningen. Ofta kommer vi fram till att den risk vi tar om vi anställer är för stor.

Arbetsrätten har tillkommit för att värna om de anställda och gynna dem på arbetsgivarens bekostnad. Den föreställning som ligger bakom är att anställda är svaga och arbetsgivare starka. I de flesta av landets företag är detta en felaktig bild. Oftast tar företagaren mycket större risker och bär tyngre bördor än de anställda.

Sverige behöver en ny arbetsrätt, som inte bara värnar om de anställda, utan också om företagarna.

Med vänlig hälsning

Patrik Engellau

Patrik Engellau

den
nya
välfärden

Företagarna misströstar om företagarklimatet

Företagarna är viktiga för Sverige. Det är bara de som kan skapa nya, riktiga jobb. Den Nya Välfärdens senaste opinionsundersökning från SKOP visar att företagarna börjar bli missnöjda med företagarklimatet och därmed är risken stor att de låter bli att expandera och nyanställa.

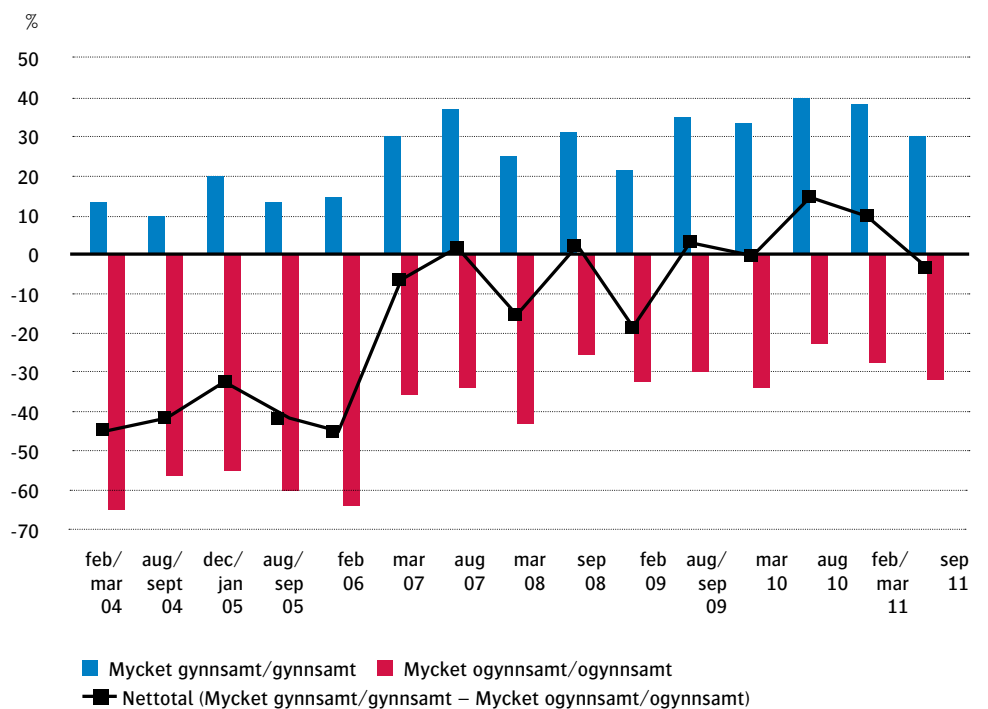
Den Nya Välfärden har sedan sju år tillbaka med hjälp av SKOP mätt företagarnas uppfattning om företagarklimatet. Som framgår av grafen nedan såg företagarnas syn på företagarklimatet dystert ut fram till valet 2006, men i och med att alliansregeringen tillträdde växte optimismen och aldrig har företagarna varit så nöjda som före valet 2010.

DEN FRÅGA SOM STÄLLTS är följande: I Sverige pågår en debatt om företagarklimatet, det vill säga om det råder gynnsamma eller ogynnsamma villkor för företag i Sverige i dag. Anser du att företagarklimatet för den som själv vill starta och driva småföretag i Sverige i dag är mycket gynnsamt, gynnsamt, varken/eller, ogynnsamt eller mycket ogynnsamt?

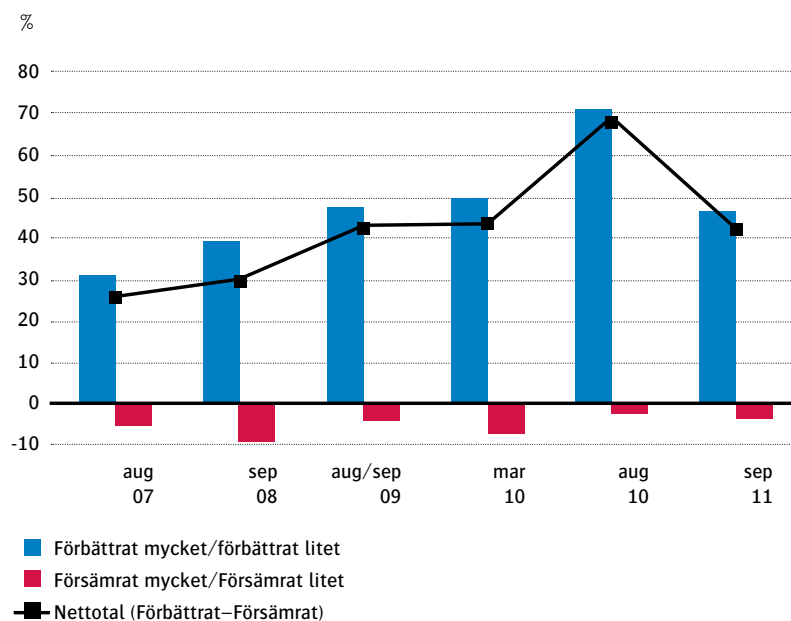
Tyvärr visar Den Nya Välfärdens senaste undersökning att företagarna ser ut att börja misströsta. I de två senaste undersökningarna har företagarnas syn på företagarklimatet dalat och nu är det fler som anser att företagarklimatet är ogynnsamt än som tycker att det är gynnsamt.

NEDANSTÄENDE DIAGRAM visar företagarnas syn på vad den borgerliga regeringen gjort för företagarklimatet i Sverige. Nu har kurvan åter dalat. Nettotalet (procent som svarat förbättrat minus procent som svarat försämrat) har sjunkit från 71 till 46 procentenheter. Detta är ytterligare ett tecken på att regeringens politik inte gått hem i företagargrupporna. □

Hur företagares/företagsledares åsikt om företagarklimatet utvecklats

Har den borgerliga regeringen förbättrat eller försämrat företagarklimatet i Sverige?

Regeldjungeln fortfarande ogenomtränglig

2006 lovade regeringen att regelbördan för företagen skulle minska med 25 procent till hösten 2010. När hösten 2010 kom visade det sig att bördan endast hade minskat med runt 7 procent och det dröjer till 2012 innan regeringen presenterar några nya siffror.

Tjugofemprocentsmålet har nu förlängts till 2012. Trots att regeringen inte nått tillnärmelsevis så långt som företagen hade förväntat sig börjar lite ljus sippra ner genom den täta vegetationen. Bland annat läggs mer fokus på regelförenklingsarbete på regional och lokal nivå. Länsstyrelserna ska förenkla för företagen på länsnivå och ska säkerställa att de områden som förenklas är de som företagen anser mest angelägna. Tillväxtverket har fått i uppdrag att utbilda kommunerna och skapa ett forum för regelförenklingsarbete på kommunal nivå där alla regelgivare ingår.

NÄSTA ÅR FÅR VI VETA om regeringen har nått målet eller om den återigen har misslyckats. Det är viktigt att regelförenklingsintresset inte behöver stryka på foten när det finns konkurrerande intressen. Om tjugofemprocentsmålet ska uppnås till 2012 krävs att regelförenklingsfrågan ges högre prioritet.

Vi får ofta höra vilka fantastiska statsfinanser Sverige har i jämförelse med andra länder. Det vore bra om företagen fick känna av det i form av större utrymme för utveckling och mindre press av att trassla sig igenom en svår genomtränglig regeldjungel. □

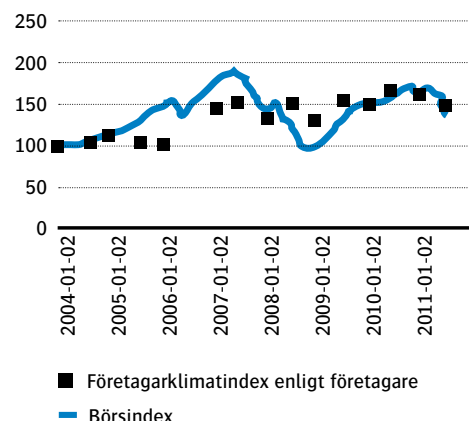
Företagarklimatet bestäms till lika delar av konjunkturen och politiken

Det är rimligt att tro att företagarklimatet påverkas både av politiken och av konjunkturen (och kanske även av andra faktorer, men det hoppar vi över här). Men hur mycket påverkar vardera? Här kommer ett åtminstone delvis seriöst svar.

Hur Sveriges företagare bedömt företagarklimatet framgår av diagrammet i artikeln härintill. Om man tar trendlinjens (nettotalets) värden vid de olika mätningarna och förflyttar hela kurvan uppåt så att den startar på värdet 100 får man vad man kan kalla ett företagarklimatindex.

MAN KAN OCKSÅ MÄTA KONJUNKTUREN, nämligen med hjälp av börsindex. Om de två indexen sammanfaller kan man kanske dra slutsatsen att företagarklimatet bestäms helt av konjunkturen. Om de inte sammanfaller borde skillnaden bero på politiken. Så här ser det ut (börsen handlas varje dag och bildar därför en heldragen blå linje) medan företagarklimatet bara mätts 15 gånger under perioden och därför uppträder som separata prickar på diagrammet.

För blotta ögat ser det ut som en rätt hygglig passform bortsett från att företagarklimatindex klokt nog inte hänger med på börsens excesser uppåt och nedåt. Om man drar en rak trendlinje genom respektive indexserie och tar fram ekvationerna för dessa trendlinjer (vilket Excel gärna hjälper till med) kan man jämföra den koefficient varmed tidens

gång påverkar de två indexens stigning. Det visar sig då att företagarklimatindex under perioden stigit med 1,0241 procent per dag, medan börsindex bara stigit med 1,0146 procent per dag. Konjunkturen kan således bara förklara $146/241 = 61$ procent av förändringen i företagarklimatet. Resten måste vara politik.

Detta är förstås ingen exakt vetenskap, men det verkar sålunda som om konjunkturen och politiken är i stort sett lika viktiga. Det är väl ungefär vad de flesta skulle kunna gissa sig till även utan Excel. □

Krönika Krafttag behövs Regeringen sviker äganderätten

REGERINGENS SAMHÄLLSBYGGG vilar på bräcklig grund. Den idékramp som präglar arbetet med att formulera framåtblickande politiska visioner är inte det enda som bekymrar. Regeringen har även vänt ryggen åt en sedan två sekel tillbaka bärande idé i svensk samhällsutveckling – äganderätten.

Tänk dig att du ägde ett hus och att kommunen hade rätt att ta huset, hyra ut det och ersätta dig med 1,5 tusendelar av hyresintäkterna. Både du själv och alla andra hade antagligen blivit förskräckligt upprörda. Precis den ordningen gäller om du äger mark där det upptäcks mineral. Då har du knappt några rättigheter. Staten säger åt dig att flytta på dig och låter något bolag börja gräva mot att du får 1,5 promille av värdet av produktionen. Så står det i minerallagens sjunde kapitel.

FLERA SVENSKA NÄRINGAR har den senaste tiden fått ett omtumlande uppvaknande då en alltmer urholkad äganderätt underminerar möjligheterna att växa och skapa arbetstillfällen.

Exemplen är legio. Den alltmer omfattande piratkopieringen är ett. De kreativa näringarna har hårdhänt fått lära sig vad en bristande respekt för immateriella rättigheter på Internet innebär för möjligheterna att få betalt i den digitala ekonomin. Fildelningstjänster för piratkopierat material tillåts mer eller mindre ostört erodera den betydande tillväxtpotentialen för internetekonomin.

Även för möbelbranschen har problemet med piratkopiering blivit alltmer påtagligt. Så sent som i februari i år inledde Trä- & Möbelföretagen en omfattande informationssatsning om vikten av en fungerande immaterialrätt, i syfte att stötta sina medlemsföretag.

PÅ SENARE ÅR har det blivit allt vanligare att man missbrukar allemansrätten i kommersiella syften. Helt utan medgivande från markägare exploateras deras mark för vinstdrivande verksamheter såsom bär- och svampplockning, ridning, naturturism, försrättning och terrängcykling. Den enskilde markägarens intressen väger oroväckande lätt gentemot de kommersiella intressen som ostört tillåts slå mynt av någon

annans egendom under återopande av allemansrätten.

Ett annat exempel är bedragare som kapar lagfarten för småhusägare. Genom att skicka in en förfalskad ansökan om lagfartsöverlåtelse till Lantmäteriet kan bedragaren belåna en fastighet, eller till och med sälja den vidare, innan dess rättmätige ägare har möjlighet att ingripa. För den enskilde småhusägare som drabbas kan konsekvenserna bli katastrofala. Hittills har dock staten underlåtit att vidta tillräckliga åtgärder för att omöjliggöra denna typ av bedrägerier.

Detta är oroväckande. Men det mest oroväckande är att både regering och opposition tycks ha vänt ägarfrågorna ryggen, samtidigt som i stort sett samtliga riksdagspartier söker med ljus och lykta efter nya politiska visioner om samhället. Det är oförståeligt. Ett seriöst förhållningssätt till äganderätten är avgörande för Sveriges möjligheter till långsiktig ekonomisk tillväxt och sysselsättning.

DEN PERSONLIGA ÄGANDERÄTTEN är en av de viktigaste grundstenarna i den västerländska samhällsordningen. Personlig äganderätt är en förutsättning för ekonomisk utveckling och marknadsekonomi.

Vi har pratat för lite om äganderättens fundamentala betydelse. Det är inte bara idén om demokrati som måste vinnas för varje ny generation, utan också idén om äganderätten. Det behövs en fördjudad, kvalificerad och hela tiden aktuell debatt om äganderätten, naturligtvis relaterad till andra värden i samhället. Annars står det inte på förrän vi har en ny löntagarfondsfråga att hantera. Ägarfrämjandet tänker inte stillsamt titta på medan äganderätten sätts på undantag i den politiska debatten. □

LARS-ERIK FORSGÄRDH
ÄGARFRÄMJANDETS ORDFÖRANDE

Tack!

Ett stort tack till våra annonsörer och andra som under året bidragit till vår verksamhet för ett företagsvänligare Sverige!

A.V.I REDOVISNING
 AB ALMHAGES
 AB DFS
 AB GOTHIA KAMERAÖVERVAKNING
 AB K.G. AHLQVIST
 AB, SAJTHOTELLET SVERIGE
 ACETEC AB
 ADVOKATERNA VON AHN
 AIR LOGISTICS AB
 AJAX ACTIVE AB
 ALL-EMBALLAGE JE AB
 ALLBYGG VEDUM AB
 ALLTRAC MARKENTREPRENAD AB
 ALVAR KARLSSON ÅKERI AB
 AMA MASKIN & TEKNIK AB
 AMANDA CONSULTING I SALTSJÖBADEN
 AMAZING THAI RESTAURANG AB
 AMFOLYTEN AB
 AMPLEX AB
 ANDERSSON & ÅGREN SMIDESVERKSTAD
 ANDERSSONS ELSERVICE
 ANDRITZ AB
 ANGARN SIGNAL O EKONOMI AB
 ANIAGRA PRODUKTIONS AB
 ANT INTERNATIONAL AB
 AQUA SOFT AB WATERJET CUTTING
 ARCELORMITTAL BE GROUP SSC AB
 ARDESHIR KAVOUSI FIRMA
 ARNE EDH BEGRAVNINGSBYRÅ FONDKISTAN
 AROS KÖK & BYGG I VÄSTMANLAND AB
 ARTINSGRUPPEN AB
 ARVIDSJAUR FLYGPLATS AB
 ARVIDSSONS OLJETRANSPORTER AB
 AS TRANSPORT AB
 ASADA CONSULTING AB
 ASK & EMBLA FÖRSKOLOR AB
 ASKELYCKANS KONDITORI AB
 ASSISTANSUPPDRAGET I BASTUTRÄSK AB
 AW FRAKT AB
 AXA MACHINE TOOLS SCANDINAVIA AB
 AXJO PLASTIC AB
 BAGERIET SJÖSTRAND OCH ERICS AB
 BALLTORPS BYGGNADSPLÅT AB
 BAVIA YACHT AB
 BBS RIV & SANERING AB
 BENGT LÖFSTRANDS ÅKERI
 BENGT ROOS ÅKERI
 BENGTSBO SKOGSENTREPRENAD AB
 BERGERS ENTREPRENAD I DYLTÅ BRUK AB
 BERNHARDSSONS MÅLERI
 BERNTSON BRANDS AB
 BERTIL ERIKSSONS SLAKTERI AB
 BFA SERVICE AB
 BIKE LINE SWEDEN AB
 BIL O MEKAN
 BILSERVICE K E SKOGLUND AB
 BILTEMA BOTKYRKA AB
 BJÖRKÖ INDUSTRIPRODUKTER AB
 BJÖRN BOMANS EL AB
 BJÖRN NIHLÉN PLÅTSLAGERI
 BJÖRN ÅKERI AB, LARS
 BJÖRNEBORGS LÅDFABRIK AB
 BLÅKLINTENS BYGG O INREDNING
 BO:S FASTIGHETER HB
 BOHLINS BYGG O DATAPROJEKTERING AB
 BOOKS LANTBRUKSENTR
 BRABO FASTIGHETER AB
 BREDBERGS ELBYRÅ AB
 BRISAB INDUSTRI AB
 BROOMÉ & SANDBERG RÖRSERVICE AB
 BROR LUNDGREN CONSULTING AB
 BROR PETERSSONS FASTIGH. I NORBERG AB
 BRYGGKOMPANIET I MÅLARDALEN AB

BRÖDERNA FHYR AB
 BRÖDERNA FREDRIKSSONS SKOGMASK.
 BRÖDERNA LARSSONS SNICKERI AB
 BRÖDERNA LUNDS ÅKERI AB
 BULK O CONTAINERFRAKT
 BURGEGÅRDAR
 BYGG & FASTIGHETSSERVICE
 BYGG & JÄRN
 BYGG & MILJÖTEKNIK AB
 BYGGNADS AB BRÖDERNA PERSSON
 BYGGNADSFIRMA JOHANSSON & LJUNGGREN AB
 BÄCKS ÅKERI AB
 BÖDA STRANDHUGG AB
 C 4 STÅDKONSULT AB
 CALMAR EKONOMISERVICE HB
 CAN BYGG
 CANODA OFFSHORE AB
 CAP MÅLERI AB
 CARLSSONS ISOLERINGSFIRMA I HÄSSLEHOLM
 CASAB
 CD REDOVISNING
 CENTRUM BYGGEN JAN JANSSON AB
 CEPA STEELTECH AB
 CEVA LOGISTICS SWEDEN AB
 CIAS HOVSLAGERI
 CITRAVERKSTADEN I ÅKERSBERGA AB
 CLAES BÖRJE OLSSON FÖR BRÖDERNA OLSSON
 CLAESÉNS MÅLERI
 COLORPRINT SWEDEN AB
 COMBISYSTEM FÖRSÄLJNING AB
 COMMSEC AB
 COMPATEC AB
 CONNECTBLUE AB
 CONNY LAGERSTEDT SCHAKT & TRANSPORT AB
 CONROCO AB
 COTHOL KONSULT AB
 CREAMON HKAB
 DAHLINS BYGG
 DAHLSTRÖMS MARK & STEN
 DALARNAS AUKTIONSBYRÅ
 DALARNAS PLATTSÄTTNING AB
 DANESCO AB
 DATAKOMPETENS AB
 DAWSON ´S ÅKERI MICHAEL DAWSON
 DELPHI AUTOMOTIVE SYSTEMS SWEDEN AB
 DETEL AB
 DOCKSTA MASKIN AB
 DOLEMA AB
 DRILLPOWER I STOCKHOLM AB
 DRÖMHUS I HELSINGBORG AB
 DU-TEKNIK AB
 EASY BAKE AB
 EFFEKT SVENSKA AB
 EG RIV & SANERING AB
 EKLUNDS BILSKROTNING
 EKOPERSPEKTIV I LINKÖPING AB
 EKSJÖ LANTBRUKSSERVICE AB
 EKSTRÖMS ALLSERVICE AB
 EL & STYRTEKNIK AB
 EL-X I MALMÖ AB
 ELBOLAGET I SALA AB
 ELECTRO-ENGINEERING I STHLM AB
 ELGROSS ´N
 ELIASSONS SEGELMAK & BÅTKAPELL
 ELKEDJAN KROKOM
 ELON SVENSKA AB
 ELTECH ELECTRONISK AB
 ELTON REVISION AB
 ELVIRAS HEMHJÄLP O STÄDNING
 EMEMTE DISTRIBUTION AB
 EMMABODA GRANIT AB
 ENSTABERGA RÖRLEDNING AB
 ENTREPRENÖR LARS JOELSSON

EPOTEX SÄLJSERVICE AB
 ERGO NORDIC AB
 ESD CENTER AB
 ESSMA FÖRSÄLJNING AB
 EXMO AB
 EXTUNA PRODUKTION AB
 F Å TRADING AB
 FALK BILBÄRGNING
 FALU BEGRAVNINGSBYRÅ AB
 FAR & SON PLATTOR O MATTOR KB
 FHM REKOND & BILSERVICE AB
 FINSBO ENTREPRENAD AB
 FIRMA ANNA MARIA LINDBERG
 FIRMA LENNART PERSSON
 FIRMA STEFAN APOY
 FJ MÅLERI
 FJÄLLVIPPAN
 FKG ALLSERVICE
 FLYGFRAKT AB
 FORSGRENS BILFYND AB
 FORSGRENS PLÅT
 FOTOGRAF MARTIN MARTINSSON AB
 FRAKTKONSULT EXPRESSBUD I VÄSTERVIK AB
 FREBACO KVARN AB
 FREDAL AB
 FREINERTFÖRSKOLAN EJDERN AB
 FREYS HOTEL AB
 FRI & CO AB
 FRISKA HUS AB
 FUNKTIONSRÖR I STOCKHOLM AB
 FX AIRGUNS
 FÄRGBRON BIFROST AB
 FÖRETAGARNAS RED.BYRÅ TIERP AB
 FÖRETAGSREVISION SJUHÄRAD AB
 G H ELFVINS EFTR AB
 G SVENSSONS GLASMÄSTERI AB
 GALDER SECURITY AB
 GB TANK AB
 GDP GÉGO DE PRINCE-MYRTHIL LAB AB
 GE-REVISION
 GECO INREDNINGAR AB
 GEHAB KVALITETSPÅBYGGAREN AB
 GETINGE GRÄV AB
 GL-AGENTURER AB
 GLOBAL FASTIGHETSSERVICE
 GMJ DVD & CD AB
 GNISTPRODUKTION I BROMMA AB
 GNOTEC MEFA AB
 GOTLANDS GUMMIFABRIK AB
 GRANSTRÖMS ELEKTRISKA AB
 GREEN CAB
 GROPENS JÄRN-BYGG & FÄRG AB
 GRUNDVATTENTEKNIK I VARBERG AB
 GRÄNSFORS ENTREPRENAD PLÅT & MONTAGE
 GRÄVFIRMA JAN LUNDBLAD AB
 GULDFÄGELN AB
 GULDSMED KALLING
 GULLABO VÄRDHUS
 GUNNARS TRÅD AB
 GÜNTHERS MÅLARODEN AB
 GÄRÖ PLÅTPRODUKTER AB
 GÖMA VIBORG APS
 GÖRAN LUNDBERGH TRANSPORT – GLT
 GÖTEBORG TRAILERSERVICE AB
 GÖTEBORGS ELSERVICE AB
 GÖTEBORGS INDUSTRIJÄNST AB
 GÖTEBORGS MEKANISKA AB
 H PEDROS MASKINHÅLLNING
 HAGSTRÖMS TRANSPORT AB
 HASSELA SKOGSPRODUKTER AB
 HEDLUNDS PAPPERSINDUSTRI AB
 HEDLUNDS TRÄVARU AB
 HEIMROTHS BILUTHYRNING AB

HELLGRENS VENTILATIONSSERVICE AB
 HELLMAN ÅKERI AB
 HELP OFFICE
 HELTÄCKANDE MATTOR AB
 HEMMÄLINS BYGGNADS AB
 HENKES BYGG & MONTAGE
 HENNING JANSSON EMBALLAGE AB
 HENNINGSON & CO MÅLERI AB
 HERRGÅRDSTOPPEN AB
 HILLER TRÄVAROR AB
 HJ:S REP O MONTAGESERVICE AB
 HOFORS TRYCKERI AB
 HOLGER PERSSON ÅKERI AB
 HOLISTIC AB
 HOLMQVIST METALL & GRAVYR AB
 HOLS SÅG & PALL AB
 HOLSBY RÖR HB
 HORTANS PLATTSÄTTNING AB
 HPS KULTURMILJÖVÅRD AB
 HR BYGG I KÖPING AB
 HYDROFORMING DESIGN LIGHT
 HÅKANS SVETS O ALLREP AB
 HÅKANSSON GLASMÄST & RAMAFF.AB
 HÅLMETODER KN AB
 HÄLSOKOSTBAGAREN I STORSTH AB
 HÄRNÖSANDS PLASTINDUSTRI AB
 HÖGANÅS AB
 HÖGKLINT INVEST AB
 HÖRNINGSHOLMS GODSFÖRVALTNING
 IBE-SVETS AB
 ICA FONTÄNEN FAGERSTA
 ICA KVANTUM
 ICA KVANTUM BÅLSTA
 ICA MAXI STORMARKNAD LJUNGBY
 ICA MAXI STORMARKNAD ENKÖPING
 ICA SUPERMARKET
 ICA SUPERMARKET VÄSTERHANINGE
 IDÉMEDIA SKÅNE AB
 IE ANLÄGGNING AB
 ILT PLÅTPRODUKTER AB
 INDUPIPE AB
 INDUSTRIUNDERHÅLL AB
 INET DATA AB
 INFORMATION O GRAPHIC
 INGAREDS ÅKERI AB
 INGELSTRÅDE SVETS & MONTAGE
 INGVAR BJÖRK CHAUFFÖR AB
 INGVAR WAHLQUIST FIRMA
 INNOVATIVE LOGISTICS UMEÅ AB
 INVID GLOBEN AB
 IS MONTAGE AB
 ISAKSSONS METALLINDUSTRI
 ISI WISSING AB
 ITTAB
 J G ANDERSSONS SÖNER AB
 JA JA ´S KONSULTING AB
 JA RIVTEKNIK AB
 JACS AB
 JAN WIKLUND KAMRERSERVICE
 JAN ÖSTBERGS GRAVVÅRDAR
 JAN-ERIK JOHANSSON FIRMA
 JANNES GOLV AB
 JBS JOHNSON SYSTEM AB
 JCV CONSULTING & COMPANY AB
 JE ALMQVIST AB
 JENI REKOND AB
 JEPSSONS
 JH SALT WATER AB
 JJ SVETS O SMIDE
 JLG SVERIGE AB
 JOHAN NILSSONS LJUD LJUSTEKNIK
 JOHAN SANDSTRÖM FIRMA
 JOHANSSON & KNUTSSON I & P AB

JOHNNYS SADELMAKERI
 JOLO AB
 JOTAC FÖRVALTNING AB
 JS PLÅTSLAGERI
 JTS MONTAGE
 JUNVIKS ENTREPRENAD
 JUTOS TIMBER AB
 JÅFENS ENTREPRENAD AB
 JÄMJÖ BYGG AB
 JÄRFÄLLA LÅSSERVICE AB
 JÖRGENS MASKINSERVICE
 K THULLNÉRS SKOGSENTREPRENAD
 K-G JONSSON ÅKERI
 K-Å AXELSSONS ÅKERI AB
 K.B. TRANSPORT O REP
 K.O. NILSSONS BIL O TRANSPORT
 KALLE H:S BILPLÅT AB
 KARL-ERIK WEGNER ÅKERI AB
 KARLSBODA REDOVISNING & KONSULT AB
 KARLSSON SPOOLS AB
 KENNETH SAMUELSSON FIRMA
 KENT PETTERSSONS LIVSMEDEL AB
 KETSON AB DIAMOND BRITE SVERIGE
 KEY IT-PARTNER AB
 KEYES BILLACK
 KGC VERKTYG & MASKINER AB
 KJELL JANSSON ÅKERI
 KJELL KARLSSON ENTREPRENADER
 KJELL NORDMARKS ÅKERI
 KJK LAGERPRODUKTER AB
 KLEENOIL SVERIGE AB
 KLIMAT & BYGGKOMPANIET AB
 KNAUF DANOGIPS GMBH
 KOMINOX INTERNATIONAL AB
 KP FÖRETAGEN
 KRISTINA K. STÅD I BORLÄNGE AB
 KROSSEKONOMI AB
 KRYLBO ELMONTAGE AB
 KSS KLIMAT O STYRSYSTEM AB
 KUNGSÅNGENS BILLACK AB
 KÖK & MÖBELMONTÖREN
 KÖTTMÄSTARN I HELSINGBORG AB
 L ERIKSSON EL AB
 L STENBERG SCHAFT AB
 L T KONSULT AB
 L WIDÉN AB
 L Å PLÅT & BYGG
 L-G STRANDS ÅKERI AB
 LA GROTH & CO KB
 LABELLE AB
 LAGERSTEDT & KRANTZ AB
 LAHOLMS LITO AB
 LARAY AB
 LARS HEDMAN TRANSPORT AB
 LARS HELLMANS MOTORRENOVERING
 LARS JOHAN TEODOR RÅDBERG FIRMA
 LARS SÖDERLUNDS COOLTRANSPORT AB
 LARSSONS VED O TRANSPORT AB
 LASSE EDBERG GRÄV & SCHAFT
 LASSES HOVSLAGERI
 LASTVÄXLARTRANSPORT I TRESTAD AB
 LD-GOLV & KAKEL AB
 LEADERSHIP MANAGEMENT SWEDEN AB
 LEASEPLAN AB
 LEBROGÅRD ENTR O TRANSPORT AB
 LEDBERGS CHAROLAIS AB
 LEFI EKONOMI AB
 LENNART ERICSSON FASTIGHETER AB
 LENNART OLSSON FIRMA
 LENNART ROWLAND LIVS AB
 LENNARTS DIAMANTVERKTYG I NORA AB
 LG VERKTYG AB
 LH VENT TEKNIK
 LIAB PLÅTBYGGEN AB
 LIAREDS TRÄVARU AB
 LICA FÖRSKOLOR AB
 LIDÉNS PROJEKTBYRÅ
 LILJEGRENS GRÄV
 LILLA LUGNET AB
 LINDSDALS RÖR AB VVS-BUTIKEN
 LINDBLAD & KARLSSON BYGG AB
 LINNEA HANSEN TRÄDGÅRDSTJÄNST AB
 LISAS BERGSPRÄNGNING AB
 LJUNGHUSENS GOLFRESTAURANG
 LKV BYGG AB
 LL-GRUPPEN AB
 LMJ SKOG O NATURVÅRD
 LNC TRANSPORT AB
 LOGOFORM AB
 LOKA BRUNN KUR & KONFERENSHOTELL AB

LTM LIERMANN TRÄDGÅRD & MARKANLÄGGN AB
 LULEKRAFT AB
 LULÉÅ SOTNING AB
 LULLE ´S BIL & SMIDE AB
 LUNBLE AB
 LUND & LUND AB
 LUNDAVÄGENS GRILL AB
 LUNDBERG,BLOM & CO, BYGGN.FA
 LUNDBY LIVS AB
 LUNDINS VÄRME AB
 LUNDS RÖRMONTERING, AB
 LÖNSBODA AUKTION O HANDEL
 M & Q I VÄSTERÅS
 M E ÅKERI AB
 MAGLASÅTE GÅRD AB
 MAGNUS EKSTRÖM & SÖNER AB
 MALMQVIST COMPACT MASKINER
 MALTE ROBERT JOHANNISON FIRMA
 MARCUS NAESSÉN ENTR AB
 MARGOT KULIN / MÖBELKOMPANIET
 MARINA RENT & FINT
 MARKTJÄNST I FREDRIKA AB
 MARTINSSONS SÅG AB
 MATTI INNOVATION
 MATZ HAGBERG MARKO SJÖENTR
 MED TEKNISK ILLUSTRATION MATS EDVARDSSON
 MEKAB I NÄSSJÖ AB
 MEMOTEKNIK AB
 METALL PRODUKTER AB
 METATOR VVS KONSULT AB
 MICHAEL BLOMBERG FIRMA
 MICOER-DATA
 MIKAELS GRÄVTJÄNST AB
 MIKROMAKARNA AB
 MILIVOJEVIC DARKO
 MIVA MONTAGE AB
 MJÖLBY CONTAINERTRANSPORT HB
 MOFAB AB
 MON AMI KONFEKTIONS AB
 MONIER ROOFING AB
 MONTERA PLÅT & BYGG AB
 MOTIVERA UTBILDNING AB
 MUNK TVÄTTEN
 MUOVITECH AB
 MÄLERIFIRMA MAGNUS ENGSTRÖMS KB
 MÄKLAR NACKA AB
 MÄLARDALENS BILSKADECENTER
 MÖBLER & SLÖJD AB
 MÖLLE CHARKUTERIER AB
 MÖLLEGÅRDENS BED AND BREAKFAST
 MÖLNLYCKES KONDITORI AB
 N NYBERG BYGGKONSULT AB
 NH2 NATURLIG HÄLSA & HUDVÅRD
 NIBE AB
 NILS TORE JOHANSSON
 NISSASTADENS REVISION
 NORDAROM AB
 NORDFARM MASKIN AB
 NORDIC BAKE-OFF AB
 NORDSCHAKT I HEDEMORA AB
 NORDSTRÖM & KARLSSON EL AB
 NORREBO TRÄINDUSTRI AB
 NORRKÖPINGS INDUSTRI & BYGGSMIDE AB
 NORRKÖPINGS SOTNING & VENTILATION AB
 NYA TRAFIKSKOLAN SKARABORG
 NYGÅRD HVB AB
 NÄR BYGG AB
 O & CT OFFICE AND COMPUTER TRANSPORT AB
 OLLE LIND GOLV AB
 OLSSONS BRÖD
 ONSALA INGENJÖRSBYRÅ AB
 ONSALAVILLAN BYGGVAROR AB
 OPPBOGA BRUK AB
 OSAFRAKT AB
 OSTKUSTENS RIV O SANERING AB
 P POCKETSTÄLLET AB
 PARS PLÅTGRUPPEN AB
 PATENTBÄDD AB
 PATTES TRANSPORTER AB
 PELLE PETTERSSON UTB. AB
 PER ANDERS GJEIN ÅKERI AB
 PER SCHÜRER AB
 PERSHULTS SÅG & BYGGVAROR AB
 PERSSON O GUSTAFSSON AB
 PERSSONS ENTREPRENAD AB
 PIK AB
 PILION BYGG & KONSULT
 PLATUS CONSULTING AB
 PLÅT-MODUL AB
 PLÅTKOMPANIET NORLING AB

PM BYGG & FASTIGHET AB
 POOL-GUARD INC AB
 PRIMA ASSISTANS I NORR AB
 PRIMROSE VUXENUTBILDNING KB
 PROLS FABRIK AB
 PROMT INTERNATIONAL AB
 PROTECTUS BEVAKNING AB
 R E BIL I NYKÖPING AB
 R.B. KANDIBO AB
 RACKARBERGETS BYGGSERVICE AB
 RAM Huset AB
 RANDIS AB
 RAYMOND WASS ÅKERI AB
 REDERI AB SKÅRGÅRDSGRUS
 REDOVISNINGSCENTER I KOSTA AB
 REKAB
 REKLAMSERVICE I HALMSTAD AB
 RENIVA AB
 RESILIENCE AB
 RESINIT AB
 RESTAURANG TU AB
 REVISIONSTEAMET BURMAN O CO
 REVSUNDS TRANSPORT AB
 RICKMAR CONSULTING AB
 RINGTJÄNST I VÄRGÅRDA AB
 ROGER & MATTIAS BYGG AB
 ROGER MYHRES SKOGSVÅRD AB
 ROLAND GALLRINGSTJÄNST
 ROLF KVISTS ÅKERI AB
 ROLFS KUGGSERVICE AB
 ROSLAGENS VÄRMEMONTAGE AB
 ROSLAGSHALLEN SQUASHBANOR AB
 ROSQVIST INDUSTRIMÅLERI AB
 ROXEL ENTREPRENAD KB
 ROXNER FASTIGHETER & DAHLÖF
 RYDENS BYGGSERVICE I VETLANDA
 RYDLERS BYGG
 RÅBELÖFS GODSFÖRVALTNING AB
 RÅDESTRÖM ELTEKNIK AB
 RÄTTVIKS SKROTAFFÄR AB
 RÄTTVIKS TRAPPFABRIK AB
 RÖR & VVS VÄSTERÅS AB
 S BÖRJESSONS GUMMIVERKSTAD AB
 SALTSJÖBADENS DÄCKSERVICE
 SANCO AB
 SANDATEX I BORÅS AB
 SANDBERGS GRÄV O SCHAFT AB
 SANDBERGS JORD O SKOG
 SANPRO AB
 SATEMA AB
 SBF
 SCAND DISTRIBUTION AB
 SCANDINAVIA FÖRSÄKRINGSMÄKLARE AB
 SCANDINAVIAN MEDICOPTER AB
 SCHAFTPARTNER I ESKILSTUNA AB
 SEGERSJÖ BILSERVICE AB
 SEPAB FORDONSPRODUKTER AB
 SIBYLLA TROLLHÄTTAN
 SILVENT AB
 SITAB SANDVIKENS INDUSTRITEKNIK AB
 SJ:S INDUSTRI & TEXTILTJÄNST
 SJÖMAGASINET I GÖTEBORG AB
 SKARPTEGEN ENTREPRENAD AB
 SKELLEFTEÅ BIL AB
 SKELLEFTEÅ BYGG AB
 SKOG O LANDSERVICE
 SKOGSENTREPRENÖR MAGNUS ERLANDSSON
 SKRUVFABRIKS AB
 SKÅNES MUR & FASAD AB
 SKÅLSÅTRA BYGG O DESIGN AB
 SKÄNNINGE GODSTRANSPORT AB
 SMEKANO MASKINFIRMA AB
 SMOKE FREE SYSTEMS AB
 SNICKERIKONTAKT AB
 SOLVEIGS TRYCKERI
 SONESSONS KYL AB
 STAFFANSTORP DÄCKSERVICE AB
 STJÄRN-STANS AB
 STRÅVALLA MASKINSTATION AB
 STÖPAFORS TRANSPORT AB
 SUNDSNÅS BYGG O ENTREPRENA
 SUNDSVALLS TANK & INDUSTRITEKNIK AB
 SUPERSHINE I HALMSTAD AB
 SVA AB
 SWEDECOTE AB
 SVEN-ERIK PALMS ELEKTRISKA
 SVEN-ÅKES BYGGSERVICE
 SVENSK FASTIGHETSFÖRMEDLING
 SVENSK FLAMSKYDDSTEKNIK AB
 SVENSK KVALITETSINDEX AB

SVENSKA SÄKERHETSSENER. AB (SECOR)
 SVETSHUSET I AVESTA AB
 SYDSCHAKT EK FÖR
 SYDSVENSK BEVATTNING I ESLÖV AB
 SYDSVENSKA HÄLSOGRUPPEN AB
 SÄLENHÄSTENS FJÄLLHOTELL
 SÄLLSTRÖMS SVETS & ÅKERI
 SÖDERKULLA TUNGTRAFIK AB
 SÖDERÅSENS MARK & BYGG HB
 SÖDRA RÖRLEDNING AB
 SÖRAB
 SÖRMLANDS BRUNNSBORRNING AB
 SÖSAB
 T LUNDINS MÅLERI & FASTIGHETSSERVICE AB
 TABODAL LIVS
 TAKORAMA AB
 TANDLÄKARE GÖRAN EMANUELSSON
 TBM TORP BYGG & MASKIN
 TEAM G EL & VVS AB
 TEGNÉRS MATSALAR
 TEGSNÄSSKIDAN AB
 TENNECO AUTOMOTIVE SVERIGE AB
 TEQ SYSTEMTEKNIK AB
 TH MÅLERI
 THOMAS RENSTRÖMS LIVS AB
 TIELMAN SWEDEN AB
 TIME
 TIME BUSTERS
 TL ALLTJÄNST KB
 TM SKOG O MASKIN AB
 TOMBRI AB
 TONI KARLSSON ÅKERI I BLATTNICKSELE
 TORBJÖRN ESPING FIRMA
 TORD BYSTRÖM ÅKERI AB
 TORVALLA BIL AB
 TOSAB AB
 TOSTERÖ ÅKERI AB
 TRAMPOLINSPECIALISTEN I STOCKHOLM AB
 TREBORAS
 TRELLEGRÄV AB
 TRIANGELNS TAXI
 TROLLHÄTTANS BILSERVICE
 TRYCK O RIT AB
 TRÄFFS ELEKTRISKA AB
 TS STANSEN AB
 TUNGBÄRGARNA I VÄST AB
 TVINGS KRANLYFT AB
 TYSSLINGE ÅKERI AB
 UPDRAGCITY EKONOMI & JURIDIK AB
 UPPLANDS BILFÄRG AB
 UPPLANDS GODSSERVICE AB
 URSINIUS BYGG & IND STÅD AB
 W & W COMMUNICATE AB
 WALLIN & LARSSON ÅKERI AB
 VASCO AB
 VERANDAMÄSTARN AB
 WESTMANS UTHYRNINGSSERVICE AB
 VG 95 STJÄRNVIK
 WIBAX AB
 WIDÉNS EL AB
 WIDTSKÖFLE AB
 VIKINGSTAD MEKANISKA VERKSTAD
 WIKLUNDS ÅKERI AB
 VIKSGÅRD & BRÅHOVDA SÅG
 VILLÖBERGA LANTBRUK
 VILSTENA FISKODLING
 WIMEWA
 WIN WIN PERSONAL AB
 VISKANS SKOGSENTREPRENAD AB
 WMP BALKONG AB
 VOX BOKFÖRING NYNÄSHAMN
 WR CONTROLS AB
 VRÅNGÖ TRANSPORTER AB
 VVS KONSULT A PIERRE
 VÄRSÅS VILLAN AB
 VÄSTERÅS BYGGPLÅT AB
 YNGVE ANDERSSON ÅKERI
 ZELCON AB
 ZIMMER SWEDEN AB
 ÅBERGS FASTIGHETSFÖRVALTNING
 ÅJ MÅLERI AB
 ÅKERBY ENTREPRENAD AB
 ÅKESTAM & HOLST M FL AB
 ÖHMAN & STARK AB
 ÖLVEMARKS HOLIDAY AB
 ÖREBRO EXPRESS AB
 ÖRNSKÖLDSVIKS OLJETRANSPORT AB
 ÖSTERSUNDS MODELLHOBBY

AB E. Blomgrens Elmontage	Advokatfirman Fylgia KB		Alex Skogsservice	BA Grönbergs Tak Byggservice AB	Bergslagens Eldfasta AB
<i>Betald annonsplats</i>		Anderssons Elservice	Andreas Stihl Norden AB	Blomster- landet AB	Borr & Pumpservice AB
 ...mycket mer än bara tryck! Bollnäs Tel 0278-105 47 • Söderhamn 0270-172 95		Bergqvist Bryggeridepå AB		bushido	BYGGNADS AB BRÖDERNA PERSSON
Creacon HKAB		Daros Piston Rings AB	Databyrån för Inform.beh. AB	 Elektronik Mekanik AB Bastörregatan 7 721 34 Västerås Tel 021-13 45 80 Biltelefon 070-535 67 90 Fax 021-13 45 91	ELON Svenska AB
			Elektrolindningar T Holm AB	Entreprenad Håltagning AB	<i>Betald annonsplats</i>
Firma Kjell Ceder's Grävtjänst		Glemminge Maskinteknik AB	Hernblads Service AB	<i>Betald annonsplats</i>	 HÅLMETODER AB HÅLTAGNING & RIVNING • ☎ 08-87 81 32
Fritz Blommor AB	GNT Rita Nihlgrend	<i>Granströms Åkeri AB</i>	Hisstema AB		
Hälsokostbagaren i Storsth AB	Höganäs AB			ICA-Hallen Enskededalen	
<i>Betald annonsplats</i>					
					<i>Betald annonsplats</i>
				<i>Betald annonsplats</i>	Kleenoil Sverige AB
Komatsu Forest AB		Krageholm Drift AB	Krossekonomi AB		
		Krontorp AB			
 <i>It's easier to leaseplan</i>		LH Vent Teknik	 Liselotte Löf AB MILJÖENTREPRENÖREN www.liselottelooofab.se		Livs & Jourbutik i Ekillå AB
		<i>Betald annonsplats</i>			
	Lomma Bilverkstad AB	Martinsons Såg AB	Mofab AB	Nordkalk AB	Pads Skandinavia AB
Lt-Jouren i Sturup AB	LVI Low Vision International	Montage Consult Produktion AB			
Pettersson & Duhr AB	projektel www.projektel.se		Readsoft AB		
			<i>Betald annonsplats</i>	<i>Betald annonsplats</i>	
	<i>Betald annonsplats</i>	Senäte Fastigheter Förvaltning AB	Serviceföretaget Pima AB	<i>Betald annonsplats</i>	Skadecenter i Borås AB
					Skogstransport M Larsson AB

	Slite Taxi AB	<i>Betald annonsplats</i>	Solveigs Tryckeri	Sten Olofsson Åkeri	Ställningsmontage Syd AB	
Svetax Invest AB			Taxi Norrbotten Service	Tigerholm Innovation AB		
		<i>Betald annonsplats</i>	<i>Betald annonsplats</i>			
 Idéer för fri företagsamhet			Trellegräv AB			
 Sharpening Innovation		UFS	<i>Betald annonsplats</i>			
WR Controls AB	Värsås Villan AB		Örebro Hyr-Lift AB		<i>Betald annonsplats</i>	
Åke Huss AB	<i>Betald annonsplats</i>				<i>Betald annonsplats</i>	

Tack till er som deltog i miljonuppropet!

Miljonuppropet
– för jobbets skull

Miljonuppropet var namnet på Den Nya Välfärdens kampanj mot en miljon människor i utanförskap.

Utanförskapet är ett tecken på att ekonomin inte lyckas utnyttja den arbetskraft som står till förfogande och den enda chansen att komma till rätta med utanförskapet är att det blir fler jobb i näringslivet. Finansminister Anders Borg har fått ta del av er protest och vi riktar ett stort tack till alla ni tusen och åter tusen personer som deltog.

Energiskog

SCA och norska Statkraft gör en storsatsning på vindkraft. De båda företagen vill bygga sex vindkraftsparker i Mellan-norrlands skogsbygder med totalt 450 vindkraftverk. Fullt utbyggd kommer satsningen att ge 2 400 GWh förnybar el per år, nära två procent av Sveriges totala elförbrukning och

betydligt mer än den totala vindkraftsproduktionen idag, en satsning på över 16 miljarder kronor. Våra växande skogar binder koldioxid, ger värdefull råvara för Sveriges viktigaste industri och förnybar el – utan att vi behöver elda upp prima industriråvara.

www.forestproducts.sca.com

SCA FOREST PRODUCTS

FRÅGOR TILL DEN NYA VÄLFÄRDENS ORDFÖRANDE

Vad bör regeringen göra?

Vad måste regeringarna göra för att hantera den ekonomiska krisen?

– En del regeringar, till exempel den grekiska, borde försöka införa ordning och reda och till exempel få folk att betala skatt. I övrigt finns det bara en lösning.

Och vad är det?

– Skötsamhet, hårt arbete, företagande och tillväxt.

Så du tror inte på statlig sparsamhet och eurobonds och sådant där som det pratas om?

– Jag tror att skuldstormen är ett symptom på krisen snarare än dess orsak. Man måste fråga sig varför det blir så oroligt bara för att Grekland och en del andra länder har statsskulder på 150 procent av BNP. Det är egentligen inte så mycket. Med fyra procents ränta blir den totala årliga räntan sex procent av BNP. Anta att Grekland bestämmer sig för att skuldkvoten inte ska öka. Det betyder att skulderna kan öka med två procent om BNP ökar med två procent. Denna skuldökning kan användas för att betala en del av räntan. Med två procents tillväxt blir de årliga räntebetalningarna därmed bara fyra procent av BNP. (Tack, professor John Hassler, för resonemanget.) Det går att klara av om ekonomin är frisk och stark. Problemet är att långivarna inte litar på Grekland och att räntesatsen därför blir mycket högre och skuldtjänsten ohanterlig.

Så du menar att bra, växande, sunda ekonomier mycket väl skulle kunna hantera statsskulder på den nivå vi talar om?

– Absolut. Man kan jämföra med ett hushåll. Många hushåll har skulder på 150 procent av årsinkomsten utan att det blir problem. Hur många familjer med sammanlagd månadsinkomst på 60 000 kronor har inte ett miljonlån på villan? Om man jobbar och sköter sig går det bra. Men om man inte jobbar och sköter sig tornar svårigheterna upp sig.

Kan man jämföra nationens ekonomi med hushållens?

– Jag tror att grundprinciperna är ungefär desamma.

Så du menar att regeringarna egentligen borde försöka få fart på tillväxten?

– Anta att ett land har en BNP på 4 000 miljarder kronor och en statsskuld på 6 000 miljarder vilket betyder 150 procent av BNP. Om nu BNP växte med asiatisk hastighet och inga nya lån togs skulle BNP fördubblas på ett årtionde och då blev skulderna bara 75 procent av BNP. Tillväxten löser problemen.

Men om regeringarna ska stimulera ekonomierna måste de låna pengar för att spendera och då ökar skulderna!

– Det är den keynesianska föreställningen. Jag har framgångsrikt tentat på den, men jag har aldrig riktigt trott på den. Staten kan möjligen jämna ut konjunktursväng-

ningar med finanspolitik (det vill säga spendera ibland och strama åt ibland), men det går inte att skapa tillväxt på det sättet. Det lärde jag mig när jag jobbade i Afrika. Om det inte finns ett starkt företagande kan staten göra av med hur mycket pengar som helst utan att det blir någon tillväxt. Det blir bara ökade statsskulder eller inflation eller bådadera.

Så du har alltså kommit fram till samma sak som du alltid kommer fram till oavsett vilka problemen är?

– Det var kanske lite spetsigt formulerat, men på det hela taget är det sant. Hur jag än vrider och vänder på perspektiven kommer jag alltid fram till att själva fundamentet för en väl fungerande marknadsekonomi är flit, flexibilitet och företagsamhet. Ju fler medborgare som drivs av sådana dygder, desto bättre går det.

Men hur mycket tillväxt kan vi ha? Någon gång måste det väl ta slut?

– Jag tror att det där är en felsyn, en vanlig och möjligen begriplig felsyn, men en felsyn likafullt. Företag har inte som mål att skapa tillväxt, utan att lösa folks problem, för om folk får hjälp att lösa sina problem så lämnar de ifrån sig sina pengar – det kallas att "köpa" – och företagen vill ha pengarna. Om folk till exempel har problem med att det saknas en berså i trädgården går de till byggvaruhuset och köper de nödvändiga attiraljerna varigenom byggvaruhuset ökar sin försäljning. På det viset blir det tillväxt. Men tillväxten är resultatet, inte syftet. Tillväxten är något som Statistiska Centralbyrån noterar i efterhand, inte något som planeras av grundläggande och osynlig hjärna. Grunden för hela processen är att företagen löser folks problem, i det här fallet alltså bristen på en berså i trädgården. Tillväxten är egentligen ett mått på hur snabbt ett folk löser sina problem.

Så du menar att tillväxten kan fortsätta så länge det finns problem som folk vill ha lösta?

– Smart tänkt. Precis så tror jag. Tillväxten handlar inte nödvändigtvis om att det går åt mer olja och järn. Det kan vara tvärtom. Om oljan och järnet skulle ta slut får mänskligheten nya problem som den måste lösa och då blir det ännu mer tillväxt när den hanterar situationen.

Men tillbaka till dagens situation. Den svenska ekonomin fungerar ju väl!

– Helt rätt om man jämför med Grekland. Dilemmat är att hela Europa hamnar på efterkälken. Sedan 1970 har Sverige backat från en fjärdeplats i BNP per capita-ligan till en tjugosjätteplats.

Nog med filosofi! Vad bör regeringen göra?

– Samma saker som vi har tjatat om i femton år eller mer. Förkunna flit, flexibilitet och företagsamhet! Inte bara uttala flaskkler om att företagare behövs, utan visa

uppskattningen i handling. Här är några favoriter:

- Halvera arbetsgivaravgifterna, om inte för alla anställda i alla företag så åtminstone för tio anställda i varje företag. Så kan man rikta satsningen mot de mindre företag som förväntas stå för den nödvändiga sysselsättningsökningen.
- Ta bort sjuklönen eller sänk åtminstone sjuklöneperioden från två till en vecka. Om en anställd är sjuk får företagaren i dag betala lönen. Om företagaren själv är sjuk får han också betala lönen. Systemet haltar. Om staten tycker att en anställd ska ha lön fastän han inte jobbar bör staten själv betala, inte tvinga arbetsgivaren att göra det.
- Reformera arbetsrätten. Som en företagare sa: Det är lättare att upplösa ett äktenskap än en anställning. Det är orimligt.
- Ta bort onödigt krångliga regler. OK, regeringen har gjort en del, men det behövs mer beslutsamhet. Tillväxtverket har räknat ut vad varenda regel kostar företagen, så det är bara att ta fram rödpenan. Till exempel kostar regeln "Skyldighet att deklarerar inkomst från andelar i fåmansföretag – K10" företagarna nästan en miljard kronor om året, vilket blir några tusenlappar per fåmansföretagare till ingen nytta. Hela regelverket kring fåmansföretagen är onödigt.

Det behövs en ny andal

»Jag kommer alltid fram till att själva fundamentet för en väl fungerande marknadsekonomi är flit, flexibilitet och företagsamhet. Ju fler medborgare som drivs av sådana dygder, desto bättre går det.«

Patrik Engellau är ordförande för tankesmedjan Den Nya Valfärden, som han startade 1988. Han har även skrivit ett fyrtiotal böcker, mest om samhällsfrågor.